

Rv Diss. norm
Var. C

9

Q. F. F. Q. S.
DISSERTATIO HISTORICA
De

VRBE VLOA,

Cujus

PARTEM PRIOREM,

*Adprobante amplissima Facultate Philosophica
in regia ad AURAM Univeritate,*

PRÆSIDE

VIRO Cl.

MAG. ALGOTHO A.
SCARIN,

Histor. & Phil. Civil. PROF. Reg. & Ord.

Publica censure, qua par est modestia, sicut

JOHANNES JOH. SNELLMANN,

Schole triv. Vloënsis Collega superior.

In Auditorio superiori & maximo, ad diem XXVI.
Martii, ANNI repar. salutis MDCCXXXVII.

Horis ante meridiem solitis.

ABOÆ. per JOH. KIÆMPE, Reg. Acad. Typogr.

Kongl. Majestets
Samt General till - Arrende Societetens
General Lieutenant Högvalborne Baron
Herr CARL CRONSTEDT.

Vice Amiralen Wålborne
Herr THEODOR ANKARKRONA.

Regerings-Rådet Wålborne
Herr OLOF SANDBERG.

Cammar - Rådet Wålborne

Herr CARL von GROOT.

Commercie - Rådet Wålborne

Herr OLOF von TØRNE.

Cammar Herren Wålborne Baron

Herr JOHAN LÖWEN.

Majoren Wålborne

Herr JOHAN MAURITS KLINKOWSTRÖM.

Hfwer - Commissarien Wålborne

Herr REINHOLDT BERNDT HAUSWOLFF.

Krigs - Commissarien Adel och Högachtad

Herr JOHAN WILLIAMSSON.

och Cronans

samtelige respective Herrar Fullmächtige,
Oflverste Hoff-Intendenten Högvåldborne Grefwe

Herr CARL GUSTAF TESSIN.

Oflverste Lieutenant vid Kongl. Lif-Gardet Wålborne

Herr OTTO REINHOLD WRANGEL.

Commercie- Rådet Wålborne

Herr JACOB von HÖKERSTEDT.

Cammare- Rådet Högvåldborne Grefwe

Herr CARL FRIEDRICH PIPER.

Cammare Rådet Wålborne

Herr PETTER DRUFWA.

Cammare Herren Wålborne Baron

Herr SWEN CEDERSTRÖM.

Kongl. Secreteraren Wålborne

Herr LEONHARD KLINKOWSTRÖM.

Etats Commissarien Wålborne

Herr CHRISTOPHER CHRISTOPHERSEN.

Commissarien i Kongl. Cammar Revision,

Adel och Högstahtad

Herr OLOF MALMER.

Handelsmännerne Åreborne och Högachtade
Herr JOHAN ADAM PETERSSON.

Herr GUSTAF KIERMAN.

Herr ANDERS PLOMGREN.

Mine Nåd = och Hög=gunstige Herrar

Digraste, mittraste MÄN, I Rikets vårdaste Män!
Prisste af wijsdom och welt, samt ådelt kÿne och lyÿne,
Som med berömliger acht vårt Sveriges ingålder och
fördel

Dagliga söka, och med all tåd thes skatter upodla.
Låter i dag ER guast I hysa för alla, så lyta
Åfwen och uppå mig, som med diup wördnad begiärer
Få EDER ågna the blad, ett omoget snille påristat,
Hwad som om VLEA stad at täcknas vara må vårdigt.
I min Fader i många år tedt nåde och ynnest,
Får jag nu åfwen och det mitt wärcf med nåde åskådas,
Har jag wunnit ther alt, hwad jag mig winna har önstat.
Sända jag innerlig wil til himlen oändliga böner,
At I rålna så många god da'r, som hafwen ha sanden:
Och när lisvet har fylt sitt mått och glaset å' runnit,
At GUD då salige ER inflyter i frögden i högden!

Samtelige General Tull-Arrende Societetens
respective Herrar Fullmächtiges

Allerödmuloste tiånare
JOHAN Joh. SNELLMANN.

P R A E F A T I O.

Cur nobilem hancce, neque minus arduam & diffi-
cilem materiam, qvam tenebris involutam multis,
mihi tractandam sumserim, plurimæ in promtu ratio-
nes adsunt. Instar omnium, & quæ præcipue me per-
movit, ad subeundum onus hocce: *pietas* est, ejusqve,
quæ omnium amores complectitur, noscendæ & ornandæ stu-
dium; qvod mihi curæ cordiqve semper fuit. Illud tan-
ta cum voluptate se mihi conciliavit, vt qvam vetusta-
tis, id est stirpis & originis obscuram investigationem
alii inter glandes deputare solent, eandem deliciarum
loco ego habeam & nullo non adfectu blande prose-
qvar. Nullum reperire potui argumentum, in quo ela-
borando versari n alui, qvam illustrandis qvocunqve mo-
do *patriæ* memorabilibus, iisdemqve ab interitu vindic-
andis. Est illa communis parens, est nutrix, in cuius
sinu lusit adolescentia nostra: hæc artibus & disciplinâ in-
format, hæc opibus, honoribus atqve auctoritatibus
ampliat: hæc omnia ad suorum civium & incolarum
commodum & ornamentum refert. Et qvia nos ipsa di-
ligit, fovet atqve complectitur, remunerandæ gratiæ
vicem, mutuum amorem a nobis expedit. qvia regit at-
qve tuetur suos, obsolescere apud cives sui reverenti-
am pati nullo modo potest. Hæc aliaqve mecum pia-
mente perpendens neqve temperare mihi, neqve sub-
terfugere potui, qvin aliorum literatæ patriæ civium
exemplo, eodemqve ordinis hujus *CUSTODIBUS* atqve *STA-
TORIBUS* commendato (a) VLOAM pro tenuis ingenii
mei

(a)

S. T.

z - Com Collegium, af dese insånde disputationer med

mei viribus, rudi penicillo delineaturus accederem. Est illud institutum de vrbibus scribendi non nostri ævi inventum. Valet apud illos, qvi consilium inivere orbem vniversum aut certam aliquam partem illius coram adspiciendi, vt quid in vrbe aut regione præclari insit, jam ante scire & curatius indagare queant. Præsertim illis non displicitur spero, qvibus negavit fortuna seqvi eundem ductum; negavit pedem extra patriæ larem proferre. Possunt illi privatos intra lares peregrinari, & qvæ foris scitu digna occurrūt, domi suæ obire omnia, & tanquam præsentes oculis suis curiose perflustrare. Vtriqve generi bellè curiosorum horum, meæque pietati vnâ fidelâ satisfieri volui. Optassem elegantiori & pleniori habitu omnia a me conformari & in medium proferri potuissent; sed fateri convenit, in illo instituto, ob penuriam instrumentorum, puta monumentorum provehen-

dæ

ndte finner, huru som några tagit sig före at låta utkomma beskrifningar om en och annan Province och Stad här i Riket; så skulle Collegium gierna önska at Consistorium Academicum wille upmuntra ungdomen at än vidare saledes fortvara med andra provincier och Städer härstades på samma sätt, som stiedt är med Sigtuna stad, och de giordt, som delt sig emellan Mästerbotns province; på det man ändtelsigen må kunna hafva en slik fundskap om alla provincier i Riket, emedan sådant skulle lända både til Rikets och Faderlandts heder, samt Publico til mycken nyttja och gagn. Hvar med Collegium befaller Consistorium Academicum Gud alsmäktig. Stockholm den 9. Sept. 1731.

På Kongelig Maj:ts och Rikssens Cancellie
Collegii vägnar Sc,

dæ rei inservientium, non simplici vice retardatum, adeoque ad reducendum a calculo manum prope adductum fuisse, cum re ipsa viderem me ægrè præstiturum, quantum animo meo ipse præcepisseim. Verum ne qvam præpôsterè censendi occasionem malignitati darem, ignaviæque mihi dicam impingendi, qvæ potui, effeci: lacinias hinc inde dispersas, comportavi, exegi & modulo ingenioli mei, suo qvæque loco digessi. Noli igitur LECTOR benignissime, si qvæ desideraveris, meæ negligentiæ atqve incuriæ penitus adscribere. Historicos enim & acta publica, qvæcunque privata industria aut aliorum liberali provisu investigare potui, oculo non fugitivo lustravi. Verum enim vero, si non omnia jucundè, jucunda tamen plurima, qvod spero, prolaturus sum: eademque, si non notis ignotisque promiscue salivam moveant, civibus ipsis saltem, qui sunt & futuri erunt, ad antevertendam, qvocunque nisu, temporum injuriam, non displicitura. Animus qvidem fuit, stadium, qvod decurrere constitui, uno, qvod dicitur, anhelitu, absolvere, adeoque omnia ea, qvæ ad VLOAM spectent, uno eodemque tempore publicæ luci date; verum ut rationem haberemus temporis atque samtuum, dissertationem diffind re, eandemque in partem priorem & posteriorem dividere, visum fuit. In parte priori urbis ipsius natales ejusque situm atque formam cum ceteris appertinentiis delineasse contenti. Interim Temet LECTOR humanissime, ea, qva par est, animi observantia rogatum volo, vt conatibus juvenilibus, iisdemque innoxiis favere non dedigneris: qvin ad progrediendum inoffenso pede in iis, qvæ restant, impetum mihi alacritatemque adspires. Vale.

CON.

CONSPECTUS hujus DISSERTATIONIS.

- Praefatio viam ad institutum preparat.
§. I. Situm & amplitudinem Virbis delineat.
§. II. Etymologiam nominis expendit.
§. III. Natales & incunabula Virbis investigat.
§. IV. Privilegia profert.
§. V. Sigillum & insigne exponit.
§. VI. Arcem Vloburgensem ejusque fata describit.
§. VII. Gubernatorum Arcis & regionis catalogum exhibet.
§. VIII. Delineationem templi siftit.
§. IX. Nomina Pastorum & Sacellorum reconsent.
§. X. Curiam describit cum suis Consulibus & Senatoribus.
§. XI. Scholæ trivialis fata enarrat.
§. XII. Ætatem atque ordinem Rectorum, ceterorumque Scholæ ministrorum siftit.
-

Corrigenda.

p. 6. lin. 6. post rapidissimumque comma (,), sequente linea ab initio post plura, item comma (,) p. 14. linea a fine quinta lege nādigt. p. 21. lin. 11. post necatoque adde: viro eodem, p. 24. lin. 19. post cuiusdam dele comma. p. 25. lin. 24. lege māceſcit. p. 32. lin. 13. post fabrefacto dele punctum.

IN NOMINE JESU!

SECTIO PRIOR

De

VRBE VLOA

S. I.

VLOA, in Orientali Botnia, aut si cum vetustis scriptoribus loqui velimus: terra (a) Amazonum (Cajania, Qwenland), orbis arctoi ultima vrbis, loco a natura amoenissimo, & si circumiacentia respiciamus, spatio admodum, saluberrimoque, sita est: Imo, qvam ceterae magni ducatus hujus vrbes, vna vel altera exceptis, in concessibus comitiorum, ordine atqve loco honorificentiore habita (b). Ab ipso statim

A

fun-

(a) Confer in Adamum Bremens, (edit. Fabric, in folio p. 59.) veterem scholiasten, num. 78.

(b) Conferri potest descriptio Svetbia Vexionii, ubi VHLABUR-GIUM primum orientalis Botnia oppidum ad boream esse, & abs flumine VLQ, cui adjaset, munitissimoque ibidem castro, nomen babere, ait.

fundationis tempore in continentis urbs nostra condit
cœpit. agris fertilibus & frugiferis utrinque gaudet, co-
lonis & civibus non parum conciliantibus & amoenitatis
& utilitatis. Parte illa, qua occasum brumalem spectat,
in longitudinem magis quam latitudinem porrecta est,
quatuorque adinodum plateis regularibus loci area il-
lius distinguitur. Duæ à meridie ad septentrionem ver-
gunt. tertia ab oriente ad occidentem extenditur: quar-
ta vero suum ab occidente initium capit, & in orientalem
urbis plagam exporrigitur. Plateas hasce, octo in trans-
versum directi angustiores vici (grandes) distingunt,
suoque interventu efficiunt, ut in certas statasque tribus
& regiones (quarters) civitas distribuatur. Ceterorum
more corporum naturalium & moralium, ex seminibus
adeoque tenuibus initii cœpit isthac communio. ne-
que enim illam civium frequentiam, laxamve ædificio-
rum pulchritudinem, quā hodie superbit, fundationis
suae initio statim ostentare potuit. Vbi hodie spatiose
passim conspicitur contignationum omnis generis series
& structura, ibi ante non multas hominum ætates, pa-
gus tantum rusticus erat, quatuor, ut vult communis
fama, colonis inhabitatus: illi qui ecclesiæ Limingoënsi
addicti, suas secundum fluvium casas & mapalia ex-
structa habuerunt; ceu ex antiquis locorum nominibus,
adhuc residuis, adfirmare volunt ætate apud nos prove-
ctiores nonnulli. Quin ipsi nobis persuaderemus, fuisse
olim eam partem, quæ orienti septentrionale subjacet,
stabilis & habitationibus pecorum hominumque destina-
tam. Scilicet est illa editior ac sterilior, arboribus &
fruticibus obsita undeque. Australiorem vero ob pla-

niciem & indolem accipiendis frugibus mitiorem, agris
 excultam constat. Illa fuere vrbis nostræ semina & par-
 ticulae, vt ita dicam primordiales, quibus olim coaluit.
 Pristinas strues, si quam exstruendæ arcii materiem suppe-
 ditare potuerint, istius operis molimini concessisse & à
 molientibus adaptatas fuisse credibile est. Sin minus,
 vrbis fundatoribus quantulocunque usui fuisse nulli du-
 bitamus. In tradenda topographia vrbis, nomina pla-
 tearum, pede, quod dicitur, siccо neque præterire con-
 veniens erit. Quæ in ceteris eminet Valda catu (Ne-
 gerings gatan) alias Zori catu (Zorg-gatan) forum &
 portam vrbis meridionalem (Limingo Tullpox) conjun-
 git. Secunda Kirc'on catu (Kyrc'io-gatan) ad telonium
 australe dirigitur: viamque, nomini suo convenienter,
 ad templum & ad sacra anhelantibus civibus aliisque
 nullo modo impeditam aperit. Tertia est Cajana - ca-
 tu (Cajana-gatan) sic nuncupata, quod a porta vrbis
 orientali (Cajana port eller tullen) quâ Cajaneburgo V-
 LOAM proficiscentibus deveniendum est, viam rectam
 ad ipsum forum pandat. Quarta Linnan - catu (Slås-
 gatan) adpellatur, quia arcem prospicit, eidemque e
 regione opposita est. Ante irruptionem Ruthenicam a-
 ditus ad arcem curribus & vehiculis nullis non patuit per
 ingentis molis pontem, super torrentem Linnan - costi
 (Sloz forßen) conformatum. Erat illud opus circumjacen-
 tium ruricolarum & quantum duraret, illorum quoque
 sumtibus & præcipue operâ quotannis reficiendum: do-
 nec Anno MDCCXIV. mense Mayo, paullo ante hosti-
 um adventum alterius Cataractæ, quæ aquilonem pro-
 spicit & Mexicosti (Hafssforßen) dicitur, inuadatione

nimiā , cum omni substrata operis mole penitus absorberetur. Ex illo vero iniquo casu resurgendi hodie vires nullæ , neque spes se hodie aliqua parte prodit. Platea de qua modo dictum fuit , orientalem vrbis regionem respicit. vbi per semicirculum quasi cum platea Cajanensi (Cajana-gatan) committitur. Et pro ut non obscurè repræsentat hemicyclus ille caudam domesticæ felis , inde factum quoque , vt Catinshantå , plebejo nomine adpellatur. Sunt istæ plateæ vrbis ordinariæ . Solet autem adiici quinta etiam , sed illa magis ignobilis Licaportin-cas tu (Fáporte=gatan) vrpote quā per æstatem pecora & armenta ad pascua transire solent: imo ad molas aquaticas , & machinas illas etiam , qua trabes in laminas tenues secari solent , via patet. Vicos minores & angiportus hac illac declinantes cum suis anfractibus atque flexuris sciens vidensque prætero. Ad borealem vrbis plagam est vlliginosus quidam locus , ab advenis , imo incolis ipsis etiam Lica catu denominatus. Et quamvis nocium habeatur omnibus , iis præsertim , quibus delicata & vnguentis delibuta educatio contigit , uvidos & palustres ex aëre succos spirare , nunquam tamen detrimenti quidquam valetudinis viciniam inde passam fuisse , palam notum est. quippe pro virili , fossis ceu fistulis & cisternis in aliam atque aliam regionem ductis detortisque effectum , ne amplius aqua ibi stagnare possit aliqua. quam ob caussam minus speciosam faciem vrbis & loci illius hodie arena , sabulo , imo lapidibus aliis super aliis obsitam & obstructam invenimus. ita ut ex solo iam prope compaginata adpareat tellus , vbi ranæ lascivientes pridem suam e limoso gurgite veterem querellam

tam coaxarunt. Vrbis ædificia, quæ non nisi lignea sunt,
 innumeris palis & trabibus, tres aut quatuor cubitos
 longis, iisdemque fundo valide insertis intrusisque super-
 structa sunt. Etenim fuit regio illa multo limo turbida
 olim densisque salictis obessa, ut supra dictum: non a-
 liter quam qvondam *Venetie*, suisque hodie anfractibus
 longe lateque sinuosa STOCKHOLMIA nostra; ubi tur-
 rata ædificia multa, vastissimæque lapidum moles sub-
 strunctionesque, mari in ipso, palis superimposita con-
 spiciuntur. Multum igitur opportunus est hic locus ci-
 vibus, eorumque ex uno in alterum locum mercimoni-
 orum & ceterarū qvarumcunq; rerum transvectionibus.
 Pauci enim illi sunt, qui non cymbis & lembis, perinde
 atq; plaustris espedisq; pro lubitu vti, adeoq; genere vtroq;
 vecturæ isto, opera & negotia sua quæcunque domesti-
 ca promovere possunt. Præstat hanc commoditatem in-
 eolis partim amnis *Jurus*-åja (*Jurus*-båt*)*, qui a pa-
 lude non multum remota *Jurus* lampi (*Jurus*-träst)
 scaturit, atque finui Botnico leni tractu se immittit. Pro-
 fluente illo in duas partes, ceu hemisphæria quædam
 vrbis ipsa secatur, quæ totidem pontibus humana soler-
 tia fabricatis iterum jungitur, ut hominum & jumento-
 rum pedibus non minus quam *lignéis equis* loca vrbis
 tantum non omnia conveniri queant. Qui septentrio-
 nem spectat tractus, dicitur *wåhåpuoli* (*lilla delen*) sive
 etiam *kircon puoli* (*kyrkio delen*). ad meridiem vero
 pars altera vergens *Isopuoli* (*stor delen*) seu *Pelbo* *ky-
 lkå* (*åkerbyn*) adpellatur: ab agrorum jugeris qua qua ver-
 sum porrectis, quibus illa regio, ante jacta vrbis funda-
 menta luxuriabat, denominationem, vti videtur, suam
 sortit.

(*) Vel etiam *Vappilan-åja*.

sortita. Quin, ne mutato vitæ genere pristino, veteres
 mores penitus dedidicisse quis existimet mercatores nostri
 ævi, agris colendis, quo mercaturæ, eodem studio in-
 cumbunt; licet non eodem, quo olim, sed quadrante
 milliaris remotoire loco, quæunque fuerint, rustica
 opera exerceant. Ad boream aut si mavis solis æstivi oc-
 casum, præcipitem rapidissimumque de quo modo plus
 ra torrentem habet Mericostæ (Gödörfövel hafförß) vo-
 catum, in quatuor cornua atque ramos divitum. Ho-
 rum primus spumantes vndas etiamnum retinens, proxi-
 mo a cataractis loco in austrum divertit, & iratis aliis
 subter aliis vorticibus in mare dilabitur. Accolæ Callisen
 wirtæ (Callises-ström) nuncupant. Alter rivus, qui ali-
 quanto major est, Linnan costæ [Gloz-forßen] nuncu-
 patur. Ab illo non nisi exiguo intervallo recedit Äms-
 mäncostæ (Ärlingforßen). Quartus & ultimus aquilonem
 verlus dirigitur alveus, & Quiran corva vulgo: imo
 Raatin corva aliis dicitur. Tanto vero & tam præcipi-
 ti impetu fragoreque devolvitur, ut remotis ultra qua-
 drantem milliaris, exsiliens e rupe murmur ejus fremi-
 tusque percipiatur. quem vbi composuit æstum furen-
 tem, leni & placido alveo demum vasti maris æquora
 subit. Ijå & Kiemi territoria ecclesiarum vrbi septentri-
 onem versus adjacent. Ad occidentem, insula seu paroe-
 cia Carlo sita est: cum qua subjecti maris planitiem,
 quatuor milliaribus ab vrbe distantem, oculis terminare
 licet. meridionali vero plagæ Limingå, Sijcajoki cetera-
 que imminent. quemadmodum ad ortum proficiscentibus
 annexa, vti dici solet, Mubos occurrit. illa quæ a primis
 inde temporibus VLOÆ annumerari coepit, & dein

Paldam̄enſe ecclēſia. Pingvib⁹ annis, cum mājore copia
piscē ſe littoribus infundunt, Kiemi & Ijā incolæ paro-
chiarum, ingentem vari⁹ generis ſalitorum pīſcium vim
civib⁹, non ad victum ſolummodo, ſed & mercaturam
venum exponunt. Plura, quæ circa loci descriptionem
ſcitu digna videri poterint, in ipſo diſſertationis pro-
gressu, vbi opportunum fuerit, indicabimus.

§. II.

VLOAM meam dulcissimam igitur, dum levi, quod di-
citur penicillo, adumbrate adgredior, à Nominis
ipſius derivatione, vt incipiamus, ratio methodi jubet.
Nomen ſuum gerere videtur cum ipſa arce idem fere. vt
pote a præterlabentis fluminis alveo, qui Fennico idio-
mate Oulujoki, Svetiſe Vleå (a) adpellatur, nomen
clationem ſuam trahit. Vnde autem nomen flumiñi in-
ditum, fuerit derivandum, ardua atque diſſicilis dicti-
res eſt. quia nulla nobis iſtius indagandæ antiquitat⁹
inſtrumenta ſuppetunt neque ſuperfunt. Ab ultimis ir-
habitati orbis hujus temporibus, nomine illo inclytui
inſignitum que fuiffe flumen, & una cum flumine loci
eundem, quæ injuriæ temporum, vetuſtas ſuperelle vo-
luit, documenta literarum antiquiſſima noſmet dubitar
non ſiunnt, in quibus Vllajocki (b). Vleå län, Vle
träſt notiſſima nomina ſunt. Hominum plebejorum a-
pud nos proiectiſſimæ ætatis narrationes atque fabulae
quas a majoribus, quaſi de manu in manum nactos ſe-
ſe prædicant, referunt dictum flumen nominis ſui ori-
ginem

(a) Ad analogiam Bornicarum trans mare urbiū: Umeå,
Pirheå, Luleå Torneå &c.

(b) Nettelbladz biblioth. Svetb. III p. 233.

ginem debere famoso euidam Lapponi, nomine Oulas,
quod cum nostro Olli (Olof) (ne quid de heroibus ve-
teris & recentioris ævi dicam, S. OLAVO (c) & divo
OULERØ (d) Norvagiæ rege altero, altero ATTINI si-

(c) Religionem publicam S. OLAI non per Scandiam modo,
quaqua paret, invaluisse, sed & Constantinopolin penes
trasse ex STIRLONIDE discimus. Fennos nostros eodem anno,
quo in amplificationem rituum & redditum trahabantur omnia
clientelari jure Patrono eidem perinde obnoxios fuisse, pre-
ter colossam sancti illius statuam, qua ut alibi, ita in nostris
ecclesiis quoque prostas, loca alia atque alia: Olufsborg in
Saxolaxia, Oulafsbys, Oulfsby (conf. dissert. de Börneburgo,
pag. 10.) in Satacunda testantur, que Divi memoriam illius
in suis nominibus recolunt. Quæ cum ita sint, quid ob-
stat, quo minus regem OLALLM illum, apud affinem Holm-
gardiae principem sepe exsulanter & per fines Ostrogardiae
nostra in Norvegiam ultra citroque commeantem dicamus in
familiaritatem Fennorum pervenisse vivum: & demum Oulo-
enses nostros post solemnum Apoteosis, ceterorum trans mare
vicinorum, præcipue Marcho Fennorum more, qui Norve-
gia proximi sunt, ipsos semet & terram suam clientela nomio-
nis illius dedicasse, adeoque ex Oulasea bodie VIÅ, ab Oulaf-
borg Ulaborg bodie adpellari. confer descriptionem Kopingie
urbis vermaculam pag. 57.

(d) Oulerum, aut si mavis Aulerum, (Uuli) quod Gothie-
ca lingua hominem nomadicum seu ambulatorum sonat (Up-
sal. Schefferi pag. 120. & 202.) Attini socium diximus. Eum
Svecis gentilibus cultum fuisse, praterquam ex Saxone ceteris-
que veteribus, nomina locorum multa probant, præcipue cir-
ca Vptaliam, que religionem veterem Illius etiamnum (e)

ve fratre sive filio , certe socio , de quo vtroque in Vp-salia antiqua sua Schefferus & in monumentis Vplandicis Peringskiöldius multa memoriae prodidere) prope coincidit. Illum a sinu patriæ (e) extorrem ad spatiolum &

B

cele-

loquuntur. Eundem cum Rostiphō Fennorum aruspice sive bariolo paria fecisse , prestigiarumque usum adeo calluisse , ut qua diris carminibus obsignasset , animaliam ossa quoque , navi-gii loco , adhiberet ad maria celeri & inoffenso pede trajicienda , SAXO & ex illo quog, SCHEFFERUS perhibent. Hunc tantarum artium magistrum quis negaverit suum cultum ad Fennos facillimo negotio propagasse , quemadmodum Rostiphōs exquisitis praescientia studiis apud Svecos excelluisse traditur. Projecto quā nova superstitione posterior Oulas , (S. Olaus) : eadem priorem & antiquiorem Oulas seu Ouler bunc ipsum , cuius modo memini , suum nomen , suam pietatem , absurdam licet , Oulae fundasse & terrae inhabitatoribus multo ante conciliare potuisse , veri similitudine non caret. Quae si magis , quam altera , inficeta videri possit conjectura nostra (conf. disser. de O-Botnia p. 33.) veniam , quā antiquitati , eandem nobis paratam speramus , ut consecrare liceat primordia urbis nostrae , ceterarumque ritu gentium , origines ejus ad Deos re- ferre.

(e) Finlandiam puta & que eandem contingunt , australiora Botnie nostrae. Aliis atque aliis temporibus , precipue vero ERICI Sancti regis armata manu , Fennos ad migrandum avi-tas sedes suas compulsos fuisse , Schefferus in Lapponia p. 52. & alibi passim incuteat. Et crederemus nos quoque religio-nis ignota fastidium (quod fatum una cum Fennis , Ostro-Bot-niam implicuisse constat) Olloni , aut si mavis , Vllerō (Oulas) nostro necessitatē imposuisse familiam & pristinas se-

celebrem lacum regionis nostræ , novem intervallo miliarium , orientem versus , ab urbe distantem olim concessisse referunt . Cumque non ex lacu ipso modo ingens piscium variii generis , eorumque sapidissimorum copia prostaret , sed & silvæ circumiacentes musci rangiferini (tota enim substantia seu divitiae lapponum adhuc in rangiferis consistunt) quantum satis esset , suppeditarent , posteros et nepotes suos circum circa disseminasse : a se vero agminis & coloniæ illius satore lacum yna cum fluvio Ulajerwi , Ulajoski , quæ voces Ulatræst , Uleå , Svethice sonant , denominasse . Traditionis veritatem non propugnamus , neque impugnamus falsitatem : sed in medio relinquimus auctoritatem illius : postquam singula , quæ non animalium fabularum loco haberi volunt a veteribus tradita , hoc nostro ævo , nisi tabulis & monumentis coævis corroborentur , fidem perægre , certe non historicam invenient . De lacu modo dicto illud adjiciendum , quod per parœciam Uläensem , septies fragosis præcipitatisque voracibus , qui incolis Nisca , Ahmas , Utacoski , Sotcajärvi , Pyba , Madecoski & Mericoski dicuntur , non procul ab urbe nostra in vastum mare se effundat . Stabilito nomine in ipso flumine longa præscriptione , temporis progressu factum est , ut ab eodem arx VLEÅBORG , imo urbs ipsa cum parœcia & fluvio : Uleå Stad , Uleå Sochyn eandem deno-

---

des in Cajaniæ (quo nomine Lappiam Russi appellant) ulteriore transmovendi . Verum cum nulli dubitemus , quin multo ante stabilitum in Fennis imperium Specorum , terra isthac solonos habuerit suis certis sedibus distinctos , oportet antiquior sit omnino Ollonis migratio , si que ejusmodi notabilis vlo la in regum natura existenterit .

66

denominationem invenerint: nisi antiquitatum harum
me sagacior aliquis, fidi adeo certaque memoria servari
ægre potuisse existimet primum in sedes vetustissimas ha-
sce, gentis ductorem: adeoque illam, quam Clariss.
Mag. Petrus Nie. Matthesius Vpsaliensium Professori, Archi-
atru & Societatis ibidem litterariae Pro-Præsidi, Doctori
OLAVO RUDBECKIO in acceptis refert originationem,
ad veri speciem magis existimaverit efformatam: qui ver-
bi hujusce origines ad Hebræorum נָעַמְלָא ascendit, referen-
das autumat, indeque VLOAM ascendentem & orientem
regionem dictam a *Iudaïs*, primis gentis nostræ satoribus,
quod orbis habitabilis, certe urbium omnium fere supre-
mo loco emineat, præcipuisque, ad orientale latus Bot-
nici sinus, locis atque regionibus, optimo suo merito, ac-
censenda veniat (e)

S. III.

Avocis VLOÆ ἐπίμω, ad incunabula & fundationis tem-
pora illius transitum facit. Tanto vero minus pro-
lixiores esse licebit in iisdem investigandis, quanto illæ
notiora sunt, quam ut multis investigari opus sit. Fuit
autem fundator urbis Princeps de vniuerso Sveciæ regno
eiusque libertate ecclesiæ immortaliter meritus, glorio-
simæ memoriæ, Svecorum, Gothorum, Vandalorumque
Rex **CAROLUS IX.** Eundem, cum bello Moschovit: ac Li-
vonico intentus, circa annum superioris seculi decimum,
expeditionem in Careliam, a Moschovitis oppressam, pa-
raret, & per hosce Botniæ (f) nostræ fines auxilia civibus

B 2

acce-

(e) *Dissertatio Academ. de Ostro-Botnia p. 42. & 43.*

(f) *Paulino in historia arctea Libr. II. p. 142, dicitur rex idem
a. o MDCLV, Botniæ Septentrionalis nostræ fines transiis-*

acceleraret, vrbis nostræ fundamenta, ad ostium *Vlåjoki*, collocari illico præcepisse, sunt qvi velint non pauci. qvippe æmulatum ajunt eodem facto suo glorioſiſſimi monarchæ parentis ſui exemplum: de qvo *Petrejus* perhibet, qvod intentus licet bello Moschovitico, *Vpsalensem* & *Vadſtenenſē* arcem domi nihilominus fundaverit, ad averterendam noxam, ſi qvæ viscera ipsa regni in ſtatu fatis falvo non relinqveret. Hortum arcis ſubjectum, (de qua modo plura) in cœmiterium novæ vrbis rex designavit. Parœciam *Vlåensem*, nec non arcis & aulæ iuſtentationi jam olim destinatum prædiūm *Ladugården* dictum, cum qvatvor colonis, qvi hactenus agrum, totidem portionibus vi- rilibus cum dimidia conſtantem, incoluiffet, in vrbis vſum flaminiaſqe commoditatē illius donavit; Qvin ne periret memoria regalis beneficij & liberalitatis illius, diplomate fundationis, privilegiisqve auro contra carioribus, iisdemqve neqve hostium vi, neqve fuga distractis villa, communivit.

S. IV.

Præcipua condenda vrbis, qvæ Regem auguſtissimū mō- vebat, cauſſa, incommoda erant non vnius generis in- cola

---

ſe. qvo tempore ac condenda urbe hac regem confiſſum iniuiſſe vero ſimile videtur. Immo conſirmat in illa ſententia noſmes tenor ipſe privilegiorum ab initio ſtatim: ubi quadriennio ante fundata dicitur vrbis, quam collata jura immunitatesqve civium, ſcripto conſignarentur. Paralyſi vero anno, quam ſu- bſcriberentur privilegia, jam ante tactum fuiffe regem, Bazius in inventario teſtatur. Ex quo morbo, cum nunquam convalue- rit, anno X. ſeculi expeditionem in hoſtem non iſpum movíſſe quisqne videt.

colarum regionis hujus. Videns Princeps urbium in orientali Botnia paucitatem, mercaturæ commerciorumque ad loca remotiora, per longinqua itinera terrestria promovendorum difficultatem, constituit hoc in loco ad mercaturam quam maxime opportuno, nundinas quotannis celebrari. Quot enim incommodis, quibusve ærumnis & discriminibus subjecti illi sint, quibus maritimo itinere merces suas transportare natura negavit, cuique in propatulo posita res est. Ex ultimis Tavastia & Savolaxia hanc urbem, puta Aboam, infinito numero colonos mercibus suis quotannis invisere solere, nostrum nemo non novit. Quantæ vero difficultates longo sub itinere terrestri devorandæ ipsis sint, qui cum lucello ærumnas eorum sumtusq; contulerit, sine ægritudinis sensu cogitare nemo potest. Ejusdem servitutis iniqvam sortem ne Vloënsis viciニア inhabitatores, præfertim suffragante natura rerum omnium alma parente, statem persisterent, incolis regionis & quotquot civitatis jura & privilegia ambirent, clementissime potestatem dedit heic loci urbis exstruenda: qua mediante per sinum Botnicum merces suas, quounque liberet, transvehere, aliisque indigentibus venum exhibere possent, quemadmodum ex privilegiis urbi ab eodem principe concessis clementissime, liquido adparet. Cum que instituto factum illo sit, ut palantem in illo tractu (puta Cajania, a qua Cajanorum rex quoque adpellari voluit) gregem Fennorum suorum collegerit REX augustissimus, neque ad melioris spei atque fortunæ auspicia eosdem modo vocaverit, verum ad industrias laboris, ad artificia & nescio quæ non liberalioris vitæ munia signum sustulerit, hunc humanissimum principem in summis for- tunæ

14 tunæ bonis, quis est, qui non numeret? VLOA non nunc solum, sed seculis seris etiam latissima prædicatione circumferet tanti herois merita; quippe cui natales, opes, vita & fortunæ ornamenta sua tantum non omnia, idque in solidum debet. Ad fidem dictis conciliandam, regalis munificentia monumenta, quæ etiamnum durant, privilegia ipsa puta, Tecum L. B. communicare animus est, ut si manus oculatæ Tibi fuerint, quod dicitur in proverbio, illam explorandæ veritatis certitudinem in præsentia neque desideres. (a)

S. V.

(a) Ne eandam sortem VLOA mea aliquando metuendam habeat, quam patriæ urbi sua pridem accidisse queritur auctor de Calmaria dissertationis, ut defuncta cladibus illa, quam a principe solo privilegiorum suorum jacturam, aliunde resarcire non potuerit, exemplum eorum, quæ nostra civitatis sunt, ex ipso tabulario ure bico ad nos transmissum, Lectori benevolo in hanc formam sistimus.

Wij CARL Rivende, med Guds Råde, Sveriges, Göthes och Värendes, Finnars, Carelers, Lappars i Norrlanden, the Cajaners och Eschers i Hjälland Konung, giöre witterligit, at wij fyra här sedan, Gud den albra hävste till åhro, os och wära efterkommande Negenter och Konungar, så och wärt fadernes land till nycko och förlofning, hafwa lätit fundera och byggia en stad uti Österbohn UHED benämnd, och till sagt dem, som dijt flyttia och bo wilja, at aiuta och behålla Stads. Rådt och Privilegier, såsom andre Städer här uti wärt Konunga Rikke Sverige. Så hafwe förr bemälte wära undersätare och borgare som tijt nu flyttne åro haft theras medborgare Hans Jörsson här hos os och uti unberånighet begiärt, at efter Borgare dageligen fördökas, at wij den samma Stads Privilegier, som wij dem till förene nödigt till sagt hafwa, wele låta bekymma, det wij och hår med giöre och Privilegere dem med efterföljande Vnister,

i. Wele wij hålla dem med Guds Clara saliggjörande ord, som är bygt och hafwer sit fundament och grundwahl på den Prophetiske och Apostoliske skrift, utan några menuiskors superstition eller bjälara,

2. Wele wij hålla dem med Sveriges bestresne Lag och Laga stads-
gar, så at de skola hafwa Stads Rätt och Lag, lika som andre wå-
re Städer öfwer alt Sverige.

3. Skola de hafwa macht lika som andre Rätt och Städemän här i
Riket, at handla och wandla öfwer alt Sverige, i alla marknader
som i Sveriget, Finland hållas, item i dese Städer, som ärö Råsle
och Narfwen och andre Städer i Finland, som os och Sveriges Gros-
no tilhöra, och hwad gods de således sig tilhandlandes warda, mä-
ge the utföra hwart hem synes, doch at dem skal vara förbudit, at
de ibland sit egit gods intaga något utlånt och fremmände gods, vid
godzens förbrytelse och 40. marcker Svenska.

4. Giswe wij dem lsf och tilsänd, at hugga och utföra med des-
ras egne skrypp utaf Riket, master, Spjörer, Lechter och web, beraf
de ock, så wähl som andre varor os deras tilbörlige tull gifwa skola,
när deras frjj åhr är ute.

5. Skola de hafwa macht at bygga Säggvarnar i Skogarna, der
lägenhet kan finnas, som os och Kronan tilhöret, doch så, at the sko-
la giöra os af förbenälte strömmar och Bäckiar være rättigheter,
när theras frjheit ute år, efter som strömmen och tilfalle kan vara tils-

6. Skola de hafwa macht at bränna tiera och giöra sig tiårda-
lar opp i skogarne, doch så at the gifwa os beraf hwar thjonde tunna,
säfom och i lika mätto hafwa macht at fiskia vid alla fiske läger,
längst botnen utat, doch skola de vara förpliktat vid hwart fiske lä-
ger som de fissa, at giöra os derföre til wederlänse, när deras frj-
heits åhr är ute, hwar thjonde tunna.

7. Skola de hafwa macht at bruка Bergvärcker, hvor de nägre
öpfonna kunna, doch så at the gifwa os til wederkänste thjonde delen
af alt det Gud täckes gifwa dem deraf.

8. Hafwe wij nädigst undt och esterlätit, at förbenälte Uhlo Stads
Inbyggjare, mäge vara frie för allmännelige skuldfärder omlägnings
gästningar, mägner och bothar och all annor fördenslap, som dess
wågsfarande kan hafwa behof för penningar och stålig betalning, der
med wäre Besäningmän och Fogde, så wähl som Borgmästare och
Råd i staden hafwa ett noga insecunde, at sådant wed macht hållas,
så at ingendera sijban, anten den vågsfarande eller ock stadsens In-
byggjare mäge hafwa orsat sig deröfwer at besvära.

9. Så hafwe wij os nädigst undt och esterlätit, at alla Städren
hem

som i Staden faller, han skal höra os halsparten til, och halsparten Staden, och den skal användas til Kyrkians, Schos stugurs och andre Stadsens byggnningar at hålla ic.

10. Uti förbemålte Uhlo Stad mögg och sättia sig neder två Gussmäder, tre Smeder, två Skinnar, två Sträddare och tre Skomakare, Item Snickare en, Måpare en, Sämsmakare en, Hattmalare en, och eljest af allehanda Handtvärker som kuuna hafwa sin födo, item Bakare och Küttimångare så många som kuuna behöfwas.

11. Skal uti förbemålte Stad ingen Adelsman, Prästman, Rytkare eller Knæcht, hafwa macht kypa någon tomp, huus eller jor, af thet ther tilbygges, utan det skal allom Borgarom emellan kypas och såljas, det skal icke heller vara efter att någre Borgare hafwa flere tomcer än then som han bor uppå, med mindre så lunde händer, at han barn hafver och the wele blifwa Borgare och boendes i Staden, och om de dödligelen afgingo, och ingen af deras ått wore som tompen byggia och besitta wille, då hafwa Konungs Fogde macht at opbinda Borgmästare och Råd och menigheten samma tomp; the äge werdera honom hwad han wård är, och sedan hafwa macht at byggia therpå, som honom byggia wil, och Borgerskapet undt hafver, åre inga arfwingar vid handen, då are wij och Staden arfwingar och the penningar therföre gifwas, skola höra os halsparten til, och den andra halsparten Staden.

12. Esterlåte wij them, som ther bo wela, efter som wij them tilfrene tilsagt hafwa, at the matte 10 åhrs frjhet för alla utiagor, es hwad namn the ock hafwa kuuna, behålla.

13. Hafwe wij ock undt them under theras Stad these bhar, som är Käfelia under Staden och Kuisvala under Prästegården, såsom och halsparten i Salkäcjuwa ång, som ligger emellan Uhlo och Linings.

14. Hafwe wij ock undt them allena och inga androm, at hafwa deras frjihandel och hamnar ale ifrån Uhlo til Kiemi norr ut, och åter ifrån Uhlo och til Earleby söder ut, och der skola inga andra Stader giöra dem hinder eller in ång uppå.

15. Skall dem gifwas rätt märt och wicht, therefter alt godz som köpes och sålies, skal vägas och märas såsom uti Städern.

16. Skola de hafwa wika bryggare och bryggehus i Staden, och icke hvor brygga som han will, utan de som dertill blifwa satte, the skola hafwa för eld och våda stul, deras bryggarhus och Porter på lågliga

sigga orter i Stadet, och af alt det öhl der bryggas, skall gifwas en mark aceijis af hvar tunna, och der skola sättjas wiha män til, som ther hafwa inseende med, at samma acehs tilbörl, och rått gifwas. Hvilke penningar och skola komma os halfparten til, och den andra halfparten til Stadsens bygning, och ingen skal wid pæn och straf tilgrindrandes, fördrista sig hafwa någon bruggestohl i sit egit huus. the sonc och hålla bryggeställer ther uppå, the skola låta för redlig betalning bryggia i deras bryggehus. icke skal heller vara efterlatit, som här til skiedt år, at Svenset öhl skal stenckias i alla windclar och oloslig huus, utan der skal och sättjas wiha Borgare til, som bhlet i kantahls uttappa, och skola de gifwa os af hvar tunna the utmångla och utsälja, en half mark, och twa daler til Staden.

17. Så wele wij och här med förordnat hafwa, at efter som ofte skie plagar, at en hop främmande, som ärö Hålländer, Tyskar, Skotkar, Swenske eller hwad Nation the helsl vara funna, the komma hjet in i Riket, och sättia sig redet i Städerna och giöra deras Borgares eed och bruка deras handel och wandel, lika som invänare, köftra sig och ligga under sig stora ågödelar, och en part, sedan the hafwa richtat sig så mycket the wille, sejja sin borgare eed upp och draga sā af landet, sättia sig i fremlande Städer igen eller i andra Städer i Riket, och bruка the penningar the hår af landet fört hafwa; derföre skall hvar och en, som borgare waren will, som handel och wandel i Uhlo Stad bruка wil, och synnerligen i vår Stad Uhlo; Först förån han till Borgare antagen warder eller någon Borgare eed giö, utlöfwa och wilja blifwa ther werdes i alla sua lifsdagar. Hwad han det ses dan icke giöra wil, utan tilbiunder sig, medan han här handel drifwer, Borgare rättighet at wilja utgiöra, då skall intet honom warda förbudit, när han sin eed aflagt hafwer, och emedlertid han ther besittis andes år, skall vara os, vår åskelige Huusfru och efterkommande Barn och Lissar wingar huld, trogen, rättrådig, och sedan skall han niuta Borgare rättighet lika med Stadsens inbyggiaire; men hvar sā tildraga kunde, at han sedan wil säjja sin Borgare eed upp, och sedan sig nati andre Städer och plazer at begifwa, ware sig inrikes eller utrikes, då skall han först hembiuda i Staden, eller någon besitten Borgare och ingen annan, huus och grund, om han der något sådant tilsöre haft hafwer. hvar ingen wore, som sådant köpa wille. då skall Staden efter mätesmannna ordom huus och grund till sig lösa, och wida-

18

re af hans lödron, som der fins uti huns och gönimo hans, skal vara fallen under Staden; Om nu innom Stads rå ei finnes igen löder, utan hafwer dem hemliga utom staden undanstuckit och utsordt, dem hafwer han icke förgjorde under Staden, huns och grand utan werdering, och hafwer han, hwarcken hans arsvingar nä onsin maché det at quälja. finnes skuld efter hontom innom Stads, som utur Staden bortföra wil, då shall all skuld först betalas af Jord och lödro innan Stad, och ingen annan seban kräfwa härestur, som lag utsvisor.

18. Så hafwe wij Nådigt efterlatte dem i Stadsens bygning och förbättring den tjonde penningen af alt arf i Staden faller, så at hvar någon utom Stads wore, som något arf, anten löst i Staden tillfolle och han icke sief willé boo i Staden på den hus och tompet honom tillfället wore, utan willé boo utom Stad, ogh förer löddörren af Staden, han skal gifwa försi dee af i löst och fast, som förbemålt är till staden hvar tjonde penning, och sedan shall han icke hafwa maché at salja någon, som utom Staden boor, anten Jord, huns eller tompet, som han i Staden ärft hafwer, utan will han icke sief behålla och besättia henne, då skola de som i Staden boo, hafwa henne lösa efter mätesmanna ordom, will han icke sief henne besättia, eller henne sälja, då shall samma Jord, huns eller tompet vara fallen under os och Staden, os half parten och Staden halfparten.

19. Så wele wij med dese wäre Kongl. Privilegier taga och samma förbemålte Uhlo Stads Inbyggare alla med hafstro och Barn, gods och ägodelar ördrig och ördrig innan Stads och utom, uti vår Kongl. och Rijksens häm och förswar, särdeles at strida och förswara dem för all öfverväld och orått till lag och rått; Förbindandes fördenskull alle uti hvad Ständ the hållt vara funna, särdeles the som för vår skul, wela och skola giöra och låta, tilfoga förbemålte Uhlo Stads Inbyggare höremot hinder eller försäng i någon måtto wed vår onåde och tilbörsligt straf tilgidrandes. gifvit och skrifvit på vårt Slätt Stockholm på det året efter Christi börd 1610, den 26 Septembris.

C. R. S.

(L. S.)

S. V.

S. V.

Quem in nulla non gente, vbi cultus & ordo civilis aliquis, inveterasse morem novimus, ut insignia præferat & adsciscat alia atq; alia sibi, qvibus cōmunitatis jura sua, nec non negotia publice privatimq; majoris momenti obsignare soleat, corroborareqve, eundem Vlāensibus nostris, cum in societatem oppidanam primum coirent, neqve neglectum fuisse, palam constat. Gerit autem **VLOÆ** in sigillo suo Castri planam frontem, quatror lunatis propugnaculis, totidemqve pinnis, turrium in modum acuminatis condecoratam. Cujus subter radicibus, ex salo fluminis salmo exsilit, specimen illustre fœcunditatis, quam præ ceteris, genti nostræ natura consecravit. Qvamvis autem per illos arenarios pulvinos, qvi in fundo maris paulatim assurgunt, imo arundineta qvoqve, qvæ subter aquam enata ostium fluminis magis magisqve prætexunt & obstruunt, tantis non hodie atq; olim factum, littora nostra agminibus subeat ista gens pelagi ludibunda: eadem qva ante, si non majori copia, tamen semet circumquaqve ostiis fluviorum etiamnum infundere, viciñæ toti VLOÆ nostræ, nobisqve ipsis in sinu gratulamur. Potest de maris Botnici opulentia ista conferri popularis dilectissi. mei Dn. Danielis Bonge commentatio de Salmonum natura & pescatione, qvam sub præsidio Medicinæ Professoris experientissimi Doct. ROBERGII, ante non multos annos Upsaliæ publicæ luci fecit, vbi παράγονον Vrbis, quale nos modo descripsimus, breviore disticho qvoq; qve exprimere voluit:

Vloa qvam claret Salmonibus, ecce Sigillum!

Fluctibus in mediis vbi Salmo sub arce notatur.

§. VI.

DE vrbis nostræ haud minimo qvondam ornamento, Arce VLOBORGensi,* quæ XL. fere annis, ante ipsam vrbem condita est, ab initio dissertationis statim monere nonnulla necessarium duxi. Arx hæc, qvæ VLEABORG, contracte VLOBORG appellatur, non procul ab vrbe, juxta ostium fluminis VLOÆ, prope eam partem vrbis, qvæ mari advertitur, in insula, septem pedes supra planum horizontis (watū pafet) edita, dictisque fluvii decidui cataractis circumdata, sub auspiciis immortaliis memoriae Svecorum regis JOHANNIS III, anno, secundi ab hinc seculi, septuagesimo exstructa est. Ante quam

(*) **B**org vocem, quam veteres Barg efferebant, munimentum significare, & a berg Scytho-Celticæ voce descendere, in antiquitatibus Jömsburgensibus suis egregie probat A. J. SCHVARTZIUS, in academiâ Gripsvaldense eloqu. Professor bodie celeberr. Inde vero à berg monte derivari ait idem illud munitionis genus, quod antiquissimi mortalium, incumbente five aquarum, five hostium mole, montium summitates difficulter accessibiles occupaverint, illamque situs opportunatatem, cum instrumenta non alia aliqua, neque virorum robora idonea suppeterent, in sue vite & bonorum defensionem converterint. & quamvis sequentibus temporibus, etiam campestribus locis ejusmodi munimenta excitaverint, pristinum nomen retinuisse tamen & ad nostram usque memoriam in eadem significacione propagasse. Legi meretur egregia commentatio & cum illa conferri forte dissert. de Varegorum originibus pag. 44. Et itemque descriptio Kopingsæ vernacula, ubi Rupellarum id est: Castellorum veterum per Svediam, præcipue insularem usque Bodie conspicugrum, exempla & testimonia adducuntur plurimæ

quam Moschovitæ A:o MDCCXIV numerosis suis agminibus hanc oram inundarent, eandemq; igne ferroque vastarent, muro sat valido gaudebat, tormentisque bellicis ad submovendum hostem idoneis, qva orientem & meridiem instructa erat. (a) Caussam arcis & munimenti heic loci exstruendi, dicti modo hostes dederunt frequentibus incursionibus, parœcias *Kemi*, *Ijå*, *Tuå*, & *Limmingå* nuncquam non vexantes. Factum enim iævenimus A:o Salutis MDLXXXII. vt templum Jjoense, in cranium ecclesiæ illius Pastoris Dn. MATTHIAE templi clave valide impæctâ necatoque, flammis subjecerint & penitus consumserint. Imo eodem anno quoque, circa finem, puta Natalitiorum SERVATORIS tertia feria, dominus, qvæ in *Limmingå* divino cultui dicata conspicitur (quippe templum ecclesiamque Vloënses aliam non illo tempore frequentabant) eodem fato, quo Jjoensium, deleta fuit. Cujus cum ad aures divi regis JOHANNIS, nuncii penetrarent non unius clavis civium suorum, provisurus securitati eorum in posterum quocunq; modo, iussit non Castellum modo exstrui, sed etiam satrapas (Ståthållare) in umbilico quasi Botniae vtriusque, puta Vloæ resideret. Dictum factum. neque ante annum MDCLXXXI. ab illa arcis VLOBORGENSIS sede Satrapæ recedebant. Formam

---

(a) Circa annum 1590 Petrum Bagge nobilem virum cum exercitu Specorum, numero 7500, vna cum macbinis bellicis ad Vleåhamn (portum Vloæ) appulisse, aggeres confiruxisse, locum olim arcis circumfodisse, multa ibi sepulchorum ossa effodisse, pulverisq; tormentarii tonnas XXXVII attulisse, ex manu scripto vetero quondam ecclesiæ Saleåensis Cl. Dn. Matthesius O:btonia sue p. 46; memoriae prodidit.

mam ipsam munitionis, qvod adtineat, ejusqve schiagrap-
hiam: Latus occidentale atque septentrionale castri,
præstis sudibus eximia altitudinis atque crassitie in
humum valide defixis & arcte jugatis, qvos cum Gallis
Pallisader dicimus, munitum erat: imo vineis pluteisque,
lorice instar, septum atque circumdateum. Ambitus inter-
ior terreno aggere in altum modice surgente seclu-
sum hostem tenuit. A leptentrione fossa, directis in pro-
fundum lateribus, ducta conspicitur: eademque saxorum
mole valide præstructa, ne soluta qvocunque modo soli
mollioris crepido, illapsu suo alveum oppleat & in are-
am arcis ipsam, facilem inimicis translitum præstet.
Tranqvillis rebus maxima siccitas foveæ illius. Sed cui il-
lud decus & ab arte bonitas est adjecta, vt præterlaben-
tis fluminis vndas, ad nutum monentis admittere & pro-
fundo ventre, quantum sat est, recipere queat. Qvatvor
altitudinis eximia turribus e ligno fabricatis arcem orna-
tam diximus, qvibus suæ neqve catapultæ deerant ad eja-
culandum missilia qvæcunque idonea. Eo vero provisu &
industria ad yrbis defensionem omnia conformata erant,
vt per medias yrbis plateas, glandes ferreas, sine tectorum
& eadem incolentium periculo, qui arcii & yrbi defenden-
dæ vacarent, qvaqvaverunt transmittere potuerint. Edi-
dibus amplissimis area arcis interior (Borg-gården) pau-
lio ante exornabatur. qvarum qvinque e axis eximia mo-
lis, itemqve coctili laterculo exstructæ fuerunt. Testudines
fornicesqve subterranei etiamnū supersunt validissimi
vsui præfidiariorum, præsertim vero pulveris pyrii securi-
tati, ceteroruqve instrumentorum bellicorum custodiæ &
adservationi destinati. Ceteræ domus ex trabibus constru-

Etæ vndeicim admodum conclavibus distinguebantur. ubi ö-
lun Satrapæ, cum heic loci munieris obeundi caussa diver-
sis temporibus commorarentur, suas habuere mansiones.
Inter illas ædicula, super latericiam exstructa notatu di-
gnissima videtur, qvæ post desolationem etiamnum super-
stes est, vetusqve Cancellaria, quam Cancellariæ appellatur; in
qva gl. m. GUSTAVUM ADOLPHUM regem, cum in
oris sub arresto hisce aliquamdiu commoraretur, hospitium
habuisse, constat. (b) Qvæ super sunt ædicia humilio-
ra, utpote custodis ædes: fornicata eorum receptacula,
qui obnoxiam carnificis arbitrio animam ducunt: item
frumentarias & penuarias cellas, ceteraque lubens heic,
prolixitatis evitandæ ergo, taceo. Verbo dicendum de
exigua domo illa saltem, qvæ ad partem plani inferioris
meridionalem, muro coctili fabricata prostat, qvam
Dottorem JOHANNEM MESSENIUM Patrem hi-
storiæ Svecanæ & ob clancularias cum SIGISMUNDO
Polonico machinationes, (c) in hoc nostro castro ali-
quanti-

(b) Å: o 1614. den 1 Martii ankom Konung Gustaf Adolph till
Vloborg, och afreste den 10 Martii.

Å: o 1622. den 22 Januarii war Konung Gustaf Adolph åter i V-
loborg; ut vir antiquitatum Patriæ callentissimus, adm. Rev.
atg. Præcl. Dn. Mag. ERICVS FROSTERVS Präpositus & Pa-
stor Kiemensem hodie adcuratissimus, in Miss. observationibus
ad Antiqu. Ostro-Botnicas dat. Vloborg d. 14. Sep. Anno
MDCCV. memoria prodidit.

(c) Confr. Joh. Widekindi historia GUSTAVI ADOLPHI Libr.
VI. p. 351. ubi hac de MESSENIO nostro referuntur: den
wäl meriterade af våre historier och antiquiteter Joh. Mes-
senius blef ecf i denna månad, forte Februarii, bortförd

quanto tempore detentum, propriis sumtibus extruxisse; ibique vivere desisse, fama non incerta perhibet. Ad hodiernam castelli faciem, quod adtinet: post efflorescentem pacis olivam intra patriæ fines, de novo acutissimis circumquaque palis, valli instar, circumseptum est; imo ad latus meridionale veteris muri reliquiæ, ab hostibus funditus non penitus excisæ (*d*) etiamnū apparent. Porta arcis, ab oriente rudi saxo constructa est: superne arcuatis fornicibus vinclata. Sed quæ, postquam injuria tempestatum, rimas pati cœpit, ruinam minatur. brevi collapsura, nisi quantocius resarciantur. Ab illa non procul carcer ille est remotus, in quo hominem quendam magum, nomine *Mondonen*, beneficii & aliorum maximorum scelerum reum vinclatumque, cum malo genio graviter conflictasse, tandemque ab illo, cum paecto stare nollet, horrendum in modum disceptum: certe loco inde nomen impositum fuisse, multi sunt, qui sibi persuadere velint. In ortum magis magisque penetrantibus cuiusdam, hypogæi seu subterraneæ porticus vestigia

---

til Cajana uti fångelse, för mistanckar skull, och öfver-
lefwererad til Eric Hare, hvilken honom mycket plågade.
Adde sis Bazii inventarium bift, eccl. Specan p. 564.

(*d*) Dolendum hostem plus satis augustum buncie, quam, qua in Asturiâ, Romanorum AUGUSTUS (a quo tamen stirpis originem arcessere non dubitat vid, de Varegorum originibus dissert. Ab. p. 82,) longè alia victoria monumenta, in nostre gentis expugnata arce reliquisse. De illo enim Imperatore constat, quod Lanciam validissimam urbem, cum faces poscerentur, stantem potius quam incensam Romanæ victoriæ monumentum fore edixerit. Flor. IV. 12. 57.

gia sese nonnulla offerunt: ejusdemque abditæ & vsque
 adeo angusto loco conclusæ pridem, ne proderetur se-
 cretum, ut in illa nec stare quisquam neque sedere pot-
 uerit, nisi simul reperet aut inclinato corpore re-
 cumberet. Hodie, quantum constat, abolita penitus.
 Tempore belli vero, fugientibus, perque eandem in i-
 psam vrbum se subducere cupientibus mirum in modum
 profuit. Ab illo tempore, quo arx habitabilis esse cœ-
 pit, ordinarie præsidem & prefectum habuit provin-
 ciæ gubernatorem. Vna cum illo domicilia sua ibi ha-
 bebant ceteri officiales quoque: vtpote rationum tabulis
 adcurandis nec non juri dicundo exequendoque subpræ-
 fecti (Lands-Camereraren oth Lands-Secreteraren) vt ce-
 tera minorum gentium ministeria præteream. Hodie
 postqvam non una vice infelici fato incendiorum, præ-
 cipue vero anno MDCLXX. ædes & tabulata consumta
 fuere plurima: sedis honore pristinæ orbatus & denique
 hostibus incessus locus, adeo non hostibus arcendis usui
 alicui amplius esse potest, vt maleficis carcere cohiben-
 dis asservandisqve hospitium securum ægræ præstet. Præ-
 ter illa ergastuli purgamenta non nisi custodem pœnalem,
 & qvos ille conservos habet, suas intra ruinas recipit. Ce-
 tera, dirutis tectis, *ima* tenens tristeqve gemens Palladis a-
 vis habet. Marcessit enim fragilis & ruinosa materia cre-
 bris imbrrium illapsibus magis magisque, ita vt, quæ su-
 persunt, convulsa & male coharentia, *Superum* quisqvā
 amplius inhabitare neqveat. Et licet illaborarint perillu-
 stres regionis nostræ præsides atqve præfecti, pro altio-
 re, qva in gentem propendent, cura nisuqve, in refectione
 nem munimenti decentem, e squalore suo tamen decus &
 D tuta;

utamen hocce vrbis nostræ nondum resurgere potuisse,
qui genium loci ab ipso limine modo salutaverint universi norunt.

§. VII.

Alexander, hoc est, Præfectorum provincialiū generis nobilitate & heroica virtute illustrium, inque hac arce partim residentium, quotquot ex coxvis monumentis, literisqve eorum autographis, eruere potuimus, nomina & fata hæc sunt:

I. Dn. ERICUS PUKE, eqves auratus erat, regni senator, Korsholmiaeque Dominus & Gubernator, circa annum 1440. floruit. De quo Vasensi præside Messenius in epicædio funeri Brenneri, loci illius Pastoris consecratio, in hunc modum loquitur :

*Metropoli pagus quondam fuit iste superbus
Armpotens Puebii, quem moderata manus.*

II. Dn. MATTHIAS MARTINI [Matts Mårtenson] A: 1540.

III. Dn. JOANNES [Hans] Swånske A: 1564. (a)

IV. Dn. PETRIUS BAGGE, Arcis Vloborgensis, ut plerisque placet exstructor, A: 1570. (b)

V. Dn. JOANNES MONICH. cuius tempore bellum, Klub befriget sic dictum, ductore Claudio Flemming, in parœcia Ilmola, circa annum 1597 exarsit.

VI.

(a) Ante laudatus Præp. Ericus Frosterus, in Mscr. Observationibus ad Antiqu. O-Botn. hos tres supra nominatos iisdem annis Satrapas fuisse, ait: quorum nomina tamen alii plane prætereunt.

(b) Conf. Cl. Mag. Israelis Stecksenii dissert. de Westro-Botnia p. 44. ubi dicit PETRUM BAGGE tempore regis IOHANNIS III, viri Botnia præfuisse.

VI. Dn. ISAACUS BEHM, A:o 1600 cujus auspicio, Joannis Ottosonii metatoris opera, generalis per Ostro-Botniam agrorum dimensio (almdn resning) instituta fuit.

VII. Dn. ERICUS HARE, A:o 1610. Tavastburgensis postea Castellanus. Messen. Scord. illustr. X. vlt.

VIII. Dn. CHRISTOPHORUS von WERNSTEDT de Vtai & Harbroholm, qui gubernator constituitur vniuersae Norlandie, Bothnie occidentalis & orientalis, Gestricie nimirum, vrbis & castri Gevaliensis, Helsingia, Medelpadia, Angermannia, vrbiumque emporietarum Hudoiksvaldia & Hernosandie, item castrorum Vloæ & Cajanaburgi, vrbisqve Wasenfis. prout muneric honorifici prolixior habetur recensio in litteris regiis ad eundem Stokholmiæ datis die XIV Aprilis 1620. (c) A:o vero 1622. arcis Vloborgensis præfecturam administravit.

IX. Dn. IOHANNES MAGNI (Månsön) VLESPARRE de Tisenhult (d) A:o 1624.

D 2

X.

(c) Conf. Mon. Vllerak. p. 116. 117. 118. ubi ejus monumentum sepulcrale in Templo Cathed. Vpsal. delineatum, exstat.

(d) Annis 1625. seq. & 1631. Norlondiarum præfecturam gessit. Illum Erico Hare (Messen. Scord. X. pag. 41.) antecessore suo Musis & bonis litteris non multo faventiorem fuisse, epistola de MESSENIO ejusque conjuge GROTHUSENIA ad GUSTAVUM ADOLPHUM regem, anno superioris seculi, ab HIMLABORG, VRANIENBURGO (forte VLEOBORG) perscripta satis indicat, cuius cum versionem Germanicam in bibliotheca Sveciæ Gotbicae sue Tom. III. pag. 235. seqq. publici juris facere voluie Vir Celeberr. Dn. CHRIST. NETTELBLAD in gratiam & usum eorum, quorum interest, præcipue vero civium & popularium meorum loci inservere non pigebit;

Ulleranddiäster König und Herr.

EW. Königl. Majestet gebe unterhängst zu erkennen, daß, da ich im verwichenen Sommer an die Russische gränze verreisen wolte, um zu erfahren, wie es mit der gränze und deren besGaffenheit bey denen flüs- sen zustünde, ich daselbst alles auf beyden seiten in gutem stande be- funden, dergestalt daß kein theil auf den anbern etwas zu sagen hatte. Als ich aber unterweges nach Cajaneborg kam, erfuhr ich, daß zwischen dem Capitaine Erich Pederson und Johannem Messeniu- um ein streit entstanden war. Weß halben ich den so gleich dem Ca- pitaine und Messenium mit seiner Frau in eine Cammer vor mich kommen ließ, um sie in dieser sache zu hören. Da ich denn nichts anders bemerken kunte, als daß Messenius keine befugniß hatte, sich über den Capitaine zu beschweren. Dannenhero ich denn, so bald daß Verhör vorbey war, für die thüre wachte sezen ließ, da sie annoch alle beiß mir in die Cammer waren, und zugleich mit dem Capitain alle seine handlungen und behältniße auf Ew. Königl. Majest. gnä- digen befahl, in drey tagen durch suchte, worinnen ich, meiner pflicht und schuldigkeit zu folge, mein bestes gethan, aber nichts, was in seiner sache von einiger erheblichkeit sein könnte, gefunden, als was Ew. Königl. Majest. ich in unterhängigkeit, hiebey über- sende. Begehendes Papistisches Gebet-Buch wolte seine Frau ungern mischen, vorgebend, daß es ihrem Vater vor dem gewesen wäre. Ich sollte auch fast vermeynen, daß er alhier keine dergleiche sachen hätte: nachdemmahlen er von der zeit an, da er nach Cajaneborg gekommen, mitt allen Officirern auf gedachten Schloß ein unruhig leben geführet, insonderheit aber seine *mala herba*. Unter deßen habe in seinen behältnissen eine solche Bibliothec von alten urkunden gefunden, die bey einem solchen menschen nicht sein solte; sondern es wäre weit rücklicher, daß selbige in Ew. Königl. Majest. Ganzelen verwahret läge, und Ew. Königl. Majest. und das Reich sodann größen nützen haben könnte. An Ew. Königl. Majest. versende auch ich unterhängst einen mir von Messenio zugeschriebenen Brief, woraus Ew. Königl. Majest. befinden werden, wie er seine sache beschäftigt dat. Hmles borg d. 8. Octob. 1624.

JOHAN MÅNSSON VLFSPARRE.

Literas, quas ad satrapam hunc eundem prolixiores scriptis
Messenius de Scandia illustrata opere affecto suo, vua cum co-
teris

- X. Dn. ERNESTIUS CRUETZ, A:o 1632. (e)
 XI. Dn. MELCHIOR von WERNSTEDT, de Vtal & Harbroholm. A: 1635.
 XII. Dn. JOHANNES KÜLE, de Frötuna, Drottingar Harge & Berga, A:o 1646. (f)
 XIII. Dn. ERICUS ACHATII (Åkesson) SOOP de Hammar & Kolltorp. A:o 1650.
 XIV. Dn. THIRE RIBBING, de Gresenholm etc. A:o 1656.
 XV. Dn. JOHANNES GRAAN, A:o 1661. qvi antea Juris Doctor & Professor fuerat. Ejus tempore Botnia Occidental, qvæ hactenus a plurimis prædictorum Satraparum vna cum Botnia - Orientali gubernabatur, sejuncta est.
 XVI. Dn. DIEDRICHUS WRANGEL, Comes, A:o 1676. pri-
 mum in arce nostra residens, egregie spartam suam ad-
 ministravit, deinde vero S:x R:x M:tis Senator ac Col-
 legii

---

teris Messenianis, qvæ eodem loci habentur, consulto prætero:
 Lectori non incurioso actorum horum ad librum videndum coemendaq; salivam movisse contentus.

- (e) De hoc Gubernatore ita loquitur Cl. Mag. Istr. Stecksenius in
 cit. diff. de West-Botnia p. 45. Deprekendimus utramque Botni-
 am Orientalem & Occidentalem eidem præfecto subjectam fui-
 se; postea vero, per tempus aliquod, gubernatoris scaem Vlabura-
 gum fuisse: Norlandiarum autem Occidentalium & Lapmar-
 kiæ gubernatori Huavisvaldia constituta est sedes, vti patet ex
 statutis GLUST. ADOLPHI, qvæ sub titulo: Forræ et ciminis A:o
 1634. d. 24 Julii lucta sunt. Consentit Nob. BENZELSTIERNÆ.
 (f) Sacerdotum Topareba hic, cuius cum nomine genitis posteritas
 pridem extincta, habuit Senatorem regni Cancelloriumq; JO-
 HANNEM SKYTTE, teste in Uppsalia Schiffero p. 216. etc.

legii metallici præses constitutus. Heros propter innumeris in patriam nostram merita, nunquam satis laudandus, sub quo sedes gubernatorum VASAM iterum transferebatur.

XVII. Dn. *GUSTAVUS GRASS*, A:o 1685.

XVIII. Dn. *JOHANNES EHRENSKIOELD*, Liber Baro, circa annum 1694.

XIX. Dn. *LAURENTIUS (Lorenz) KLERCK*, Liber Baro & Generalis locum tenens ab A:o 1707. ad hostilem invasionem, cuius nomen & tituli valvis sive portæ Korsholmæ sublimiori videntur adscripti.

XX. Dn. *REINHOLDUS WILHELMUS von ESSEN*, Liber Baro & Generalis Major, qui A:o 1720 huic muneri admovetbatur & provinciam hancce omnium cum laude administravit, usque quo A:o 1732. die 3. Maji VLOÆ, in negotiis publicis detentus, pie exspiravit. Funus ejus sub Messenii sepulcrali tumulo in templo Vloënsi, eiusdem mensis 7. die, cum pompa beatis manibus ejus digna, terræ mandatum est.

XXI. Dn. *BRODERUS RÖLAMB*, Liber Baro, A:o 1733, civilis & literatæ reipublicæ delicum, intra biennium, omnium quorum interest, summo cum desiderio æcum fatale suum explevit, vitamque posuit.

XXII. Illustrissimus Comes Dn. *CAROLUS FRÖLICH*, e Vestro-Gothia, cuius, summo cum imperio, eqvestri militiae diu & gloriose præfuit, factus Gubernator Ostro-Botniæ atque Cajaniæ, munere demandato eodem summa cum justitia, neque minore gloria: certe provincialium emolumento maximo, hodie defungitur, & ut incolumi patria, sospes & salvus ipse diu præsit, ardenter & ex toto pectore yovemus ! Si

Si forte, serie alicubi interrupta, calamus cespitaverit,
benignam LECTORIS humanissimi mitemque censuram,
enixe rogamus.

§. VIII.

POscit jam ordinis ratio, vt de vrbis VLOÆ ædibus pu-
blicis atqve privatis nonnulla adjiciamus. qvarum pri-
mum locum sibi vindicat Templus, cuius, ceteras super
ædificiorum strues, tanta semet amplitudine fastigioqve
moles erigit, vt procul intuentibus etiam religio-
nem incutiat. Est enim longitudo illius, intra parietes
72 vlnarum: latitudo autem ad cubitos viginti cum dimi-
dio, mensuræ Svethicæ se extendit. Fundatorem religionis
eundem, qvem civilis societatis suæ, vrbis nostra agno-
scit. Ejus autem, puta templi initia ad annum MDCXIII.
omnino referenda sunt. qvo tempore sacellum parochi-
ale illud, qvod haec tenus inservierat, desertum & deso-
latum fuit. Procedente tempore, cum populosior ma-
gis magisque evaderet vterque cœtus, cum paganus tum
oppidanus, & primi pomœria templi succrescentem au-
stibus aliis super aliis, turbam hominum nullo modo ca-
pere possent, factum fuit demum, vt A:o MDCLXXXII.
ortum versus, qvarta sui parte adaugeretur, accessione-
que satis magna ista in eam dignitatem amplitudinemque
deveniret, vt per omnem plagam, qvaqva patet Ostro-
Botnia, vtrum ex silvestri materia validum magis opero-
sumqve fanum se alicubi conspiendum offerat, admo-
dum addubitem. Religionis & operis splendorem situs
& amœnitas loci non parum commendat. In continen-
ti enim & medio fere vrbis loco, eodemque anœno,
non vlliginoso aut retrorido, sed temperato humoribus
collie-

colliculo arenoso constitutum visitur. Olim excelsa turris
e longinqvo advenas salutabat. cum vero senio confecta
illa ruinam minari videretur, tempore opportuno eam,
non multo ante (a) ecclesiae adcurandæ præfecti utri-
usque ordinis destruxere, ne jacentibus in propinquo
ædificiis publicis privatisque, improviso casu suo damna,
quæ pensari ægre possent, acceleraret. Erat turris una
cum tabulato, cui insistebat 75 vlnas alta, cujus ætas
se quoque ultra seculum porrigebat. Exterius sancta do-
mus, unicam, quæ occasum respicit: tres autem me-
ridiem versus porticus seu introitus habet. ab omni
parte vero, tabulis & scandalis resina duratis, tectoque
concinne fabrefacto, adversus vim tempestatum munita
est. cujus venustatem internam non parum promo-
vet fenestrarum hinc inde frequens ordo, quæ cum
liquida & larga luce sua sacra penetralia quæque com-
pleant, quantum præstet clarior nostri ævi Lux sacro-
rum, nimbis & tenebris Pontificiorum, quæ fornicibus
templorum etiamnum multis adhærent, non impie quis
conjicere potest. Intrinsecus variis picturis & tabel-
lis parietes ornantur; non aliis, quam quæ sanctorum
utriusque fœderis imagines, & quæ ad æmulationem
proposita sunt, facta eorum heroica repræsentant. Sex
admodum columnæ sunt, quibus omnis sustentatur &
consolidatur operis moles. Tectum ipsum tergeminam
arcuati operis concamerationem habet, trabibus & ta-
bulis compaginatam validissimis, vt non pondere con-
velli, aut ætatis vitio aliquo dehiscere facile possit. Pars
religiosissima templi, quæ ab ecclesiasticorum CHORO
nomen

(a) anno MDCCXXXII. die 30. Augusti.

nomen traxit, ligneis cancellis singulari arte tornatis,
 nec non aureis argenteisque picturis internitentibus &
 templo se jungitur. Ab ipso vero chori introitu sigillum
 & insigne civitatis nostrae ex ligno affabre cælato, scul-
 ptum conspicitur. Intra septa illius sese primum con-
 spiciendum præbet Altare, fenestrarum patente fastigio
 illustre. E fornicis sublimi, pensilis idemque eximiaæ ma-
 gnitudinis lychnuchus se dimittit, quinque brachiorum:
 in quibus vis ingens cereorum quotannis, præsertim e-
 piphanie & circumcisionis Dominicæ festo accenduntur.
 Candelabra super altare quatror eminent cælati operis
 eximii. Pars anterior mensæ sacrae, integumento ho-
 loserico, cui imago CRUCIFIXI, duarum librarum argenti
 puri inserta est, adoperta comparet, de quâ infra (b).
 Salutiferæ passionis simulachrum illud, civis & senato-
 ris JENDERIANI beatæ memorie olim consecratum e-
 jusque sarcophago, ceu fidei & resurrectionis tessera ad-
 fixum pridem, cum adpropinquaret hostis anno seculi
 hujus MDCCXV, carbonis candentis instar, incendio
 extractum fuit, diaconi, qui locum in ecclesia eundem
 hodienum tenet Dn. Rajalenii opera & providentia. Is
 in Botniæ transmarina se proripiens, ne direptioni ho-
 stium prostaret, anathema hocce yna secum subduxit. cu-
 jus rei oculati testes hodie multi supersunt, testes ta-
 bulæ illæ quoque, quibus cum redditibus & expensis, va-
 sa ecclesiæ ejusque acta prescripta inveniuntur. Bapti-
 sterium

E

(b) CIVIS ET SENATOR VLOENSIS CLAUDIOVS JENDER-
 IAN, natus A:o 1650. die 18. Martii, decessus A:o 1704. die
 28. Februario, sepultus eodem anno die 3. Aprilie. Hæc vere
 ìba iconi adscripta.

sterium affabre sculptum variisque coloribus & iconibus distinctum ad chori, aut si cum veteri ecclesia loqui mavis, ADYTI fores locatum est. (c) Pavimentum chori monumentis sepulcrorum varie exlectum & quasi tessellatum adparet. In cuius meditullio tumba marmorea viri, qui de tombis heroum Sveo-Gothicorum scripsit, heroibus ipse adnumerandus, JOHANNIS MESSENII Go-thi conspicitur: titulo, opere, itemque ferreis annulis quatvor, qui lapidis quadrati extremitatibus inserti & valide insculpti sunt, a ceteris distincta (d). In illa vicinia exedrae presbyterorum positae inveniuntur, suis, ad veteris ecclesiae morem, distinctis sedilibus, ordinibusque distinctae. In eadem classe episcopi cathedra primario loco eminet. eandemque excipiunt presbyterii, scholastico-rum

(c) Limbum ornant haec inscripta verba: A:o 1632. den 17. Maji första gången målat. A:o 1710. den 17. Maji andre gången utstofferat.

(d) Sepulcri claustro haec verba incisa sunt: HÅR HWG
LA DOCTOR JOHANNIS MESSENII BEEN. GÅUEN
G GUDZ NGKE, NYCHEE E RING HELU
WEDDEN. 1636. Circum peripheriam autem: Ps. 37. v.
5. 6. 7. BEFALLI HEDRUND M ZMN WAG,
LCH HOPPAS VYPPL HOND M, HAN SKAL
TRÅL GHORAE Sc. Ante obitum suum vir illustris, quem
intra velum clarias artes Musæ docuerant, templo Vloënsi
tres a se exaratos rerum Svetbicarum commentarios dedica-
vit: speculam puta, chorographiam atque theatrum no-
bilitatis, qui vivo eodem lucem adspexerant. Scondiae e-
nim historiarum tomi non nisi septuaginta post obitum illius,
annos ex carcere suo tenebrisque prospere potuerunt.

rum & diaconorum ceteræ cellulæ, foribus & pessulis egregiè munitæ. Suggestus, etsi ligneus & ad antiquitatis æmulationem confectus est, satis tamen concinnam structuram, prodit: quippe iconibus multis, præcipue vero XII. Apostolorum, immo solis cœlique, aureo superinducto fulgore, coruscat. E fastigio Vloënsis comunitatis insigne, ectypâ sculptutâ novâ comparet. (e) Clepsydra super basin ex orichalco solidō, metæ instar efformatam circumagit; cui insuper adhæret candelabrum versatile, conspicuæ formæ & trium brachiorum. ut ceteros lychnuchos taceam, quibus tempore hiemali, candelæ & cerei, ad splendorem loci religionisque accendi solent. Sacrarium, ad meditationes sacras concionaturis peraccommodum, suo cum penetrati (f), ab oratorio pulpito non procul remotum est. Vasa & vestimenta, ceteraque sacris destinata vslibus ~~καιμάτια~~, una cum ecclesiæ ærario eodem loci conduntur. Inter illæ argentei operis eximius cantharus, sacris ritibus myste-riisque sacer, præstat: orificio sensim debilmente patescens & auro purissimo vndequeaque obductus (g). Hujus ab

E 2

introi-

(e) A:o MDCCXXXV suggestus hic, renovata vetere picturâ, de novo politus una cum imaginibus & sculpturis suis. Iconi autem solis auricomis, mercator honoratissimus Georgius Durckström aureum colorem, aureas impensis, adjicere hanc gra-
vatus est.

(f) Ne que hibernis mensibus algistica vis frigoris vini in sa-
cris usum intervertat, & concionaturis ipsis in officio fraudi-
sit, anno superiore exstructa domus ista & camino ardente
manita.

(g) Cantharus hic pondere 68*¹/₂* unciarum (137*¹/₂* lqd) A:o

introitu sacri pénétralis, imago comparèt artificiòlè pi-
eta MESSENII, priso more, anathematis in moduni,
suspensa & posteriorum æmulationi consecrata. Certe si
quo alibi sacrilegio, monumenta pietatis vetera dejici-
untur (b), summi viri memoriam hancce VLOENSES
mei penes se extirpari passi fuissent, simulachri illius
exemplum in cæmeliis *ANTIQUIT.* ARCHIVI Holmiae non
vllum reperiretur; neque Scandia illustratæ Phidium opus
ære descripta ora illius a capite ostentare potuisset (i).
De cetero ornatum templo non minimum conciliante
VIII. eximii ponderis atque molis lychnophori ceteri
(Liuss-cronor) ex metallo aheno fusi, quorum maxi-
mus & speciosissimus 16. continet brachia, gradibus
distincta suis & gestandis luminaribus perquam ido-
nea. ut cetera mixti æris candelabrorum brachia præ-
teream, quæ parietibus hinc illinc adfixa sunt, eorum
usui, quorum a media templi regione, qua lychnuchi
majores pendent, remotiore loco, subsellia distant.

Loco,

MDCCXXIX. ab aurifabro Vloëni Johanne Collin, artis
sue specimen exhibuto, confessus est.

(b) Merentur legi, qua de monumentis veterum temeratis,
principiæ vero picturis coruæ in fornicibus templorum olim
conspicuis, & non levi cum injuria historie postmodum delete
Schefferus in Upsalia pag. 213. itemque de defectu histor.
Svec. nuperrima dissertatio passim monent.

(i) Inscriptio talis est ante faciem, majusculis picta litteris:
ÆTATIS SVÆ 30 - Anno 1611. In inferiori parte tabula liber
aperetus & quidem albus est, in quo hac legantur verba: MVS-
SE POST FVNERA FLORENT. MORS SINE MVSIS VITA,
ad qua digitum indicem ipse suum intendit.

Loco, vbi ad occasum fore saperiuntur, superne emi-
 net symphoniae pithaulicæ organon, quatvordecim tu-
 borum ordinibus, seu vocibus constans, quod quoties
 sonoro suo numeroq; modulorum concentu, gregis in
 vnum collecti pietatem inflamat ad psallendum DÉO
 sacris hymnis, toties artificis sui quoque dexteritatem
 celebrat & commendat. Civium præstantissimorum non
 nulli, sumtuum liberali facta collatione, pietatis suæ
 symbolum esse voluerunt. qui cum optimè de se meri-
 to NUMINI grates, vna voce se non exsolvere posse vide-
 rent, effuso in guttura plura spiritu, multiplici modu-
 latione, multiplicem caritatem suam exprimere volu-
 erunt. Contabulationes editiores præcipue duxæ, Sve-
 thice Læktare, superiorum templi regionem distingvunt
 & in frequentioribus sacrorum comitiis, ad audiendam
 præconis vocem, stationes & distinctæ sedilia civibus
 sua cuique præbent. Introœuntibus ad levam, choro
 haut procul, pilæ inscripta deprehendimus sequentias
 A:o 1610 år Vhlo stad privilegierad. A:o 1613. år kyrlian
 funderad. A:o 1639. år hon första gången målat. A:o 1682.
 år hon en fierdendel tilbygd. A:o 1685. år hon på nytt med
 fergor utstofferat af Abraham Barckman. Quod ad no-
 men adtinet, quo, cum nascetur templum, forte in-
 signitum fuit, nec scriptum supereft, nec fide dignum
 testimonium aliud, vnde cognitio non satis perspectæ
 rei illius haurienda est. Si quid vulgi fabulis certitu-
 dinis aut solidi inest, S. OLAVI Norvegia regis, gen-
 tium, qua septentrionibus subjacent, Patroni olim re-
 ligiosissimi nomen gerere dicendum est. Verum cum
 post factam repurgationem religionis ab istis Pontifici-
 orum

orum sordibus , annis plus centum facta fuerit aëdis sa-
crae hujus fundatio , superstitionis pristinæ aliquam tum
temporis rationem habitam fuisse , ægre mihi persuade-
re possum . Antequam de profligando Papismo consilia
iniri cœperunt aliqua , onerosæ pietatis tributum an-
num , quod S. OLAVI Nideråsensi ecclesiæ diu satis
contulissent , Svethi proscriperunt . De iisdem libera-
tis jugo sacrorum isto , quod occasionem dare voluerint
servitutis pristinæ , sub quounque nomine reducendæ , a
prudentia recentioris ævi atque religionis procul ab-
horrere existimaverim . Interim ea , quæ jam ante §. 2.
monuimus de Ouloënsi regione ab OLAVO sancto jam
olim cognominata , hac traditione novâ , si quid solidi
insit eidem , non obscurè confirmari , quisque videt . Cœ-
meterium capacissimum est idemque amplissimum : tra-
bibus & tabulatis , aggeris instar , circumdataum . Intra
aream loci , memoriam defunctorum lignea monumen-
ta loqvuntur ; in modum facelli illius exstructa , quod ab
altera parte sinus Botnici , Stephano sancto suo Norralenses
olim posuerunt : cujusque apud Ornbielmum imaginem
depictam oculis ysurpare integrum est (k) . Tria sunt ad-
modum , quibus conveniri potest , limina cœmeterii . Quæ
occasum spectant fores , turri conspicuâ , campanisterii
vices gerente superbiunt . Ceteræ meridiem modo , mo-
do euro-notum Svethice Sud-Ost , spectant . Campanile , per quod in cœmeterium , vti dictum modo fuit ,
introitus patet , etiam ex ligno , loco cum vetere & pri-
ore non eodem penitus (l) A:o MDCCXXVIII . affabre
ex-

(k) Lib. III. 15. 20.

(l) Intervallo passuum triginta circiter , sedis fundamenta pri-
oris distans ab illo , quod hodie est , campanili .

exstructum est. in cuius inferiori parte obscuriores quatuor domunculæ sunt, ignobilioribus adservandis vasis aliquisque ecclesiæ rebus perquam opportuna repositoria. In superiori vero contignatione tinnula æra duo sunt admodum, mellitissimi soni clangore suo ad acceleranda sacrorum solemnia, civium pariter atque paganorum communionem evocantia (m).

§. IX.

(m) Majoris ad limbum peripheria 6 vlnarum est. quinque pondō navalia, 18. minor: 5 13. libras continet. In circulo superiori hæc inscriptio legitur, Ps. 96: v. 9. Tilbedier H. Era van i heligo prydning: hela werlden fruchte honom. b. e. incurvate vos JEHOVÆ in decore sanctitatis: formidate a conspectu ejus tota terra. Ab altera parte effigies augustissimi regis nostri ari incisa conspicitur, cum hac inscriptione gemina: FREDERICUS I. D. G. R. S. TOPARCHA O-STROBOT. Lib. Bar. REINHOLD. WILHELM. von ESSEN. E regione VDALRICÆ AUGUSTÆ vna cum nomine, effigies veneranda comparet: cui titulo perinde inferiori loco adjecta est mentio episcopi Aboënsis illo tempore sedentis, beati D. LAURENTII TAMMELIN. A limbo propiore loco hoc elogium insertum legitur: IN LAUDES GRATIÆ DIVINÆ ET SACROS VSIS ECCLESIAE VHLOENSIS, CURA PRÆP. ET PAST. MAG. ZACHARIAE LITHOVII; ET CONSULIS DOMINI JOSEPHI KLOWENSICH. Ministror. Ecclesiæ, Dni. Johan: Cajani, Dni. Georg. Rajaleen. Sumtibus Cath. Jenderjans. Henr. Arfvolander. Laur. Forbus. Simon Nylander. Jac. Salander. Saræ Vlbom. H. A. Niska. Et C. M. Gerhard Meijer me confecit, Holmia A:o MDCCXXIX. Infra deniq; in circlo leguntur: Ps. 132. v. 7. Vi wilje gå in uti hans boningar, och tilbedia in för hans fotapall.

§. IX.

Fuit hæc, templi, aut si veterum Christianorum minus
in yislo nomine vti velis: Oratoriis sacri descriptio: in qvo
invocatur Nomen DIVINUM, preces & piæ voces, vti-
nam diu! dicuntur & audiuntur. Antequam ab illa ve-
ro sancta communione vrbis ad secularia transitum fe-
cerimus, presbyterii & quidem præcipuo loco Pastorum,
qui in præsens vsque, curâ Sionis & gregis dominici hu-
jus

b. e. accedimus ad tabernacula ejus: incurvamus nos ante
scabellum pedum illius.

Minor autem campana, ejus circumferentia $4\frac{1}{2}$ vlnarum
habetur, duabusque librīs nauticis (skieppund) constat, bane
gerit inscriptionem. Ps. 50. v. 5. Förstamler mig mina hea-
liga, som förbundet mer achart ån offer. b. e. congregata
mibi, quos benignitate prosequutus sum, qui icerunt fædus
mecum per sacrificium. Ab uno latere sola insculpta est cere-
nissimi regis effigies, scilicet: FREDERICUS I. D. G. R.
S. Et infra bac verba conspiciuntur: IN MONUMENTUM
RESTITUTÆ PACIS. Ulterius: IN LAIDES GRATIÆ DIVI-
NÆ ET SACROS VSIS ECCLESIAE VHLOENSIS, IPSIUS-
QUE SUMTIBUS, CURA PRÆP. ET PAST. MAG. ZACHA-
RIÆ LITHOVII ATQUE CONS. ESALÆ GROOP, Holmia A:o
MDCCXXII. d 12. Sept. Catharina Mejier me confecit. In
marginе. Ps. 84. v. 1. 2. Huru lustige dro tina doningar,
HERR EBBADÉH! min sial längtar och trångtar
efter HERRUNGS gårdar: min kropp och sial frögda
sig uti lefsvändes Gudi: b. e. Quam amabilia sunt taber-
nacula tua, O Jehova exercituum! Desiderio afficitur, et
iamque deficit anima mea ad atria Jehova: cor meum, G
saro mea exclamans ad Deum fortē viventem.

jus, egregiè defuncti sunt; numerum inire, à præsenti
instituto minime alienum erit. A tempore vero funda-
tæ ecclesiæ sequentes claro nomine pastores inveniuntur.

I. Dn. *Johannes Henrici Limingius*, circa annum 1610.

2. 3. 4. anonymi.

5. Mag. *Simon Er. Frosterus*: pastor Paldamoënsis pariter
que rector scholæ Vloënsis. hinc pastor ecclesiæ hujus
A:o 1620. constitutus.

6. Mag. *Marcus Pauli Sadelerus*, Biörneborgensis, remotus
ab officio, Neocarlebyensis iudimoderator tandem ex-
stitit.

7. Dn. *Michaël Jurvelius*, ex Secretario Acad. Aboënsis Pa-
stor factus Vloæ 1657.

8. Dn. *Henricus Josephi Lithovius*, cui apud Schefferum in-
ter litteratos Sveciæ locus non incelebris tribuitur, Sve-
ciæ literat. p. m. 324.

9. Dn. *Jacobus Simonis Frosterus* A:o 1678.]P. & P. Vleænsis.

10. Dn. *Andreas Jacobi Frosterus* A:o 1710.

11. Mag. *Zacharias Gabr. Lithovius*, Vloënsis, & Neoviënsis
ecclesiæ in Ingria pastor primum: inde Vloæ pastor
& præpositus ab anno 1713. vsque hodie munere fun-
gitur eodem: Vir eruditione & meritorum gloria cla-
rissimus.

DIACONOS, temporibus proximis, præter pastorem vsq; ad
annum MDCCXXIII. tres admodum ecclesia sustentavit. In
comitiis regni verò eodem anno habitis, tertium ceu su-
perfluum & rationibus privatis onerosum, cives, ipso par-
tim clero neque invito, deprecati sunt.

Ex illo ordine

1. erat Dn. *Matthias Mansvetti*, patre, vti videtur Mansve-

20. Jacobi natus: cuius inter Paldamoënses pastores, personalia perscripta leguntur in illa provinciæ Cajanensis descriptione Msc. quæ virum gravissimum & doctiss. Dn. JOHANNEM CAJANUM P. & P. Paldamoënsem auctorem agnoscit.
2. Dn. Zacharias Sigfridi, Aboënsis: amne in ipso Vloënsi funere mersus acerbo.
3. Dn. Henricus Job. Fordelius, A:o 1642.
4. Dn. Henricus Josephi Litkovius, A:o 1644.
5. Dn. Jacobus Sim. Frosterus, A:o 1655. postea pastor Vloënsium.
6. Dn. Zacharias Vilbegius A:o 1672., deinceps pastor Jjöënsium.
7. Mag. Henricus Sacklinius, A:o 1675. simul rector scholæ & sacellanus, vitam ibidem cum morte mutavit.
8. Dn. Carolus Litkovius. A:o 1678.
9. Dn. Johannes Forbus A:o 1682. postmodum pastor in Sijcajoki, vbi A:o 1733. finem vivendi fecit.
10. Dn. Georgius Teudschorius, A:o 1682. Vloë obiit 1691.
11. Dn. Andreas Jacobi Frosterus, A:o 1692. postea pastor Vloënsium.
12. Dn. Johannes Erici Cajanus, A:o 1694. ordinatus & ultra XXX & IX. annos heic loci sacellanus; vitam egregiè transactam beato exitu clausit Vloë A:o 1733. festo Natalitiorum. vixit annos 63.
13. Mag. Zacharias Jacobi Frosterus, A:o 1700.
14. Dn. Abrahamus Jacob. Frosterus, hinc pastor Paldamoënsium, vbi A:o 1726. piè moriebatur.
15. Mag. Benedictus Granroth. A:o 1710.
16. Dn. Georgius Rajaleen, collegatus munere functus aliquam-

quamdiu in triviali schola, diaconus ecclesiae evasit A:o 1722; præterquam muneric sanctitate zeloque, æru-
mnarum, quas sub hoste sustinuit, patientia inclitus.
27. Dn. Gustavus Bogman, ab ecclesia Cronobyensi ejusque
diaconatu huc translatus A:o 1735.

S. X.

Progredimur a templo ad curiam: JUSTITIÆ splen-
dorem, nec non eorum, qui illius in vrbe sacerdos-
tio præfecti sunt, brevem historiam daturi. Ad partem
fori borealem splendidè satis Themidos sacrarium illud
exstructum erat. Sed cum vetustate longa compages
molis, trabium & tabulatorum nexus defetiscere, adeo-
que prolapsionis periculum vndeque minari incipe-
ret, submoveri vetera, novumque prioris loco ædificium
A:o MDCCXXIX. sterni & instaurari coeptum fuit; tex-
turâ materiae concinnâ, bipalentibus fenestrâs, aulæis,
picturis & ceteris, ad reddendam dignitatem loci magis
conspicuam, nitoribus condecoratum. Divisa est compa-
ges altè fundata domus in duas amplas contignationes.
Inferiore ædium parte altera, portorii cognitorum ex-
edra est: excubitorum statio, &, quibus illa gens præ-
sidet, reorum ergastulum: ab alterâ vero œnopola resi-
det, spumantes Baccho generosiore phialas, advenis &
hospitibus infundens. Præterquam cauponâ, tabernis
cellisque aliis hæc domus regio quoque distinguitur,
iisdemque mercibus Moschovitarum aliorumque peregrini-
norum condendis dividendisque per quam opportunis.
In superiori parte ædis atrium est amplissimum publicis
civium comitiis inserviens. quod grammatophylacium
ab una parte habet, ab altera vero conclave illud, vbi

conventus judicūm haberi, & de publicis atque privatis negotiis civium, senatus consulto decerni solet. Turri rotundā, eademque eximiæ & altitudinis & capacitatis fori tribunal istud condecoratū, conspicitur. Abscondit illa intra hiantem vndiq; operis contextum horologium in di-metiendis temporum intervallis adcuratissimum vna cum indice horario, cuius ut cuspis, sic VITA fugit, cum stare vide-tur. Neq; nolam in promptu modo habet, æris rugitu suo reos & ceteram fori turbam, quoties opus fuerit, con-vocantem; verum inambulationem subdialem extra septa prominentem etiam, eandemque quadratæ basi su-perinstructam. cuius præterquam ad ornatum, in incen-diorum fortuitis, vel præcipuus usus sese exerit, dum stationem turbæ præsidiorum, vbi pedem tuto figere possit, opportunam præstat. Consulum, quibus vrbs no-stra nullo non tempore æquissimis gavisa est, hæc fe-re nomina fuere:

1. Dn. Gabriel Thomaſon, A:o 1614.
2. Dn. Georg Anderſon: qui idem reddituum ex pīscatio-ne Jjoēnsi publ. conductor erat; floruit A:o 1629.
3. Dn. Zacharias Ficke, A:o 1642.
4. Dn. Georgius Lythræus.
5. Dn. Daniel Kröger. A:o 1647, collegam in dirigendis commerciis habuit
6. Dn. Johan. Brochmüller, quem anno 1675. eandem sta-tionem obivisse legimus.
7. Dn. Andreas Georgii Lythræus. A:o 1664.
8. Dn. Henricus Forbus.
9. Dn. Georgius Zadler. ab A:o 1682, ad an. 1688.
10. Dn. Gabriel Gråå. antea notarius Consist. eccl, Aboënsis ad annum 1715.

11. Dn. Carolus Backmann: Moschorum sub imperio pro-
Consul erat.
12. Dn. Esaias Groop.
13. Dn. Josephus Klowensich. A:o 1727. vir eruditione, justi-
tiae & æquitatis laude conspicuus, quem rerum civili-
um principem administrum quam diutissim è supersti-
tem sibi & vrbi suæ Vloënses mei anxiè desiderant.
SENATORES ipsi a consiliis forensibus, æquissimi ac
spectatissimi hodie sunt domini: Matthias Dan. Blobm.
Nicolaus Isaacsson. Bart holaus Frese. Nicolaus Gronovius. Hen-
ricus Klowensich, qui notarii munere vna fungitur, &
Petrus Terfwo.

§. XI.

QVÆ rei civilis, quæ ecclesiæ in vrbe nostra facies sit,
penicillo, quo a nobis fieri potuit, brachioque, le-
viore puta, hactenus adumbravimus. Cum vero virtutis
& prudentiæ flore nullo exsurgere possit respublica: non
sui operis incrementa aliqua habere societas ecclesiasti-
ca, neque, qui fortunæ & corporis bona in lucro pone-
re solent ceteri rectè valere possunt, nisi tempestivam
a litteris animi medicinam, præsidium & curarum sua-
rum solatia petant; quæ in vrbe litterariæ rei in doles olim,
quæ hodie invalescit: præcipue vero eorum, quibus animi
culturam ceu fermentem debent cives nostri, gratam men-
tionem injicere juvabit. Quod SCHOLAM adtinet, quo
anno vrbs ipsa, eodem anno hæc quoque, regis ejus-
dem auspicio fundata fuit. Est illud Apollinis templum ab
ecclesia non nisi exiguo intervallo remotum, ut vbi cen-
sentur adesse merita virtutis, ibi, neque longe absint
præmiorum honorata decora. imo qui Musarum ædem
locus hodie recipit, idem ante jacta vrbis fundamenta
reli

religioni sacer erat. pridem enim facellum areâ & fundi ambitu eodem continebatur. Quod vero natales scholæ nostræ concernit, ab initio notari convenit, ad annum usque MDCXXXIX. prima institutionis litterariae rudimenta ibi saltem jaesta fuisse. ita ut in pietate & scientia lingvarum, usui quotidiano utilium, tirones informarentur. Verum accedit non multo post, regnante Pallade Svethiæ augustâ regina CHRISTINA, & generali gubernatore magni ducatus hujus, Comite & Drotzeto PETRO BRAHEO adcurante, ut cum scholæ triviales per Finlandiam passim, praesertim vero in Helsingfors, Biörneborg & NyCarleby exsurgerent, etiam VLOÆ superioris seculi anno trecesimo nono (1639.) schola ejusdem nominis atque instituti fundaretur, ubi artes generales proponerentur, lingua latina usus in oratione prosa atq[ue] ligata illustraretur, pariterque rudimenta pietatis, in catechismo b. Lutheri ac locis theologicis comprehensa, traderentur una cum aliis exercitiis ad pietatem pertinentibus (a). Tollitur in

---

(a) Bazius invent. hist. eccl. pag: 834. sunt qui velint non trivialem scholam aliquam Vloæ constitutam fuisse, antequam ab urbe Nycarleby Vasam transferretur; tum primum Vloæ quoque trivialem scholam efforescere capisse instant, nempe anno 1683. Ast cum Neo-Carlebyæ, auspicio reginae, tempore & anno, quem modo signavimus, sine dubio schola trivialis erecta fuit: de Vloa, quin curâ & munificentia ejusdem priocipis, felicitas hac eadem ipsi quoque obtigerit, donec rectiora edotti fuerimus, tanto minus dubitare licebit, quanto Cajaniam una cum vicinâ ditione jure Baronatus cum temporis possidebat iam Brahæus, regni senatorum princeps. ille qui, cum universæ Fennigia rem litterariam sibi immortaliz

in altum domus Pieria, quæ hodie est, duabus contignationibus. quarum inferior in duos circulos subdividitur: tribus classibus, & subselliorum ordinibus, quantum sat est, inò duabus cathedris insuper distincta. In suprema classe, quam quartam vocant, *Rector* & *Con-Rector* summa fidelitate ac diligentia, quod suum est, agunt. Interim vrbicorum ruricolarumque filiorum crescente numero, vt infima pars scholæ amplius multitudinis scholarium capax non esset, A:o MDCCXXXIII. factum fuit, vt Collegatum classes duæ in superiorem contabulationem transferrentur: vbi in hunc diem usque juventuti sibi commissæ, pro viribus, utriusque inserviunt. Qui præceptorum insimus est, atque Apologista munere fungitur, vna cum Rectore & Con Rectore in parte inferiore ludi literarii, spartæ suæ sedulus invigilat; in superioribus ædibus vero utriusque circuli discentes ab Apologista, diebus Mercurii & Saturni, in subducendis calculis & rationibus exercentur. Silvestri materia scholæ fabrica ex integro constat, superque testum æs tinnulum, a mercatore Henr. Arvolandro donatum, suspensum est: cuius cum crepitat stridulus clangor, studiis dicata juventus ceu fulmine perculsa, gradum ad stationem in schola suam quisque accelerat, ne doctrinis, quibus auditoria personant, exsors sit, inquit eodem decurrente stadio aliis alium antevertat. Floret ludus & officina isthæc fidelibus semper magistris & præceptoribus, cum primis verò postquam in majorem clausitudi

---

bus meritus devinxit, credi nullo jure potest provinciam, feudi nexu sibi obnoxiam, ejusdem cum ceteris, curæ, pietatis liberalitatisque non consortem voluisse.

ritudinem dignitatemque erecta fuit: floret dissentibus, quorum hodie tam freqvens & fœcunda seges est, quam messes duo Jubilæa, vulgo numerare solent. Faxit DEUS, ut humanitatis & bonarum mentium sacrarium hocce tempestas & temporum saevitia non amplius vlla disturbet, verum studiis atque linguis instituentium & instituendorum, longum resonet, exsplendetcat. Præter hæc, quæ jam delineavimus, nulla occurunt ædificia publica, nisi recensitis adnumerare velimus tres domunculas, quæ ad totidem vrbis introitus comparent, conditæ eorum usui & habitationi, qui publicis vectigalibus colligendis præpositi sunt (*b*), quibus vir spectatissimus Dn. JOHANNES SNELLMANN supremo loco hodie præst: tanto a me honore majore compellandus, quanto flamula vitalis ejus primum mihi motum impressit: & quia adminicula modo vitæ bene instruenda mihi suppeditat, proinde etiam fructum, si quem maturioribus annis protrudere studia mea possint, in solidum ipse sibi, utinam diu! vindicabit.

§. XII.

(*b*) Non procul telonio Cajanaburgensi, vulgo Cajana fullport, editus collis adparer, non nisi sabulo & albicanibus arenis constans. Vbi in planum desinit, statura quedam mercurialis (mittstolpe) conspicue altitudinis, regis nostri FRIDERICI I. sacro & augusto nomine, facta quoque satrapæ paulo ante sedentis honorifica mentione, a summo ad imum condecorata conspicitur. Paucis hinc passibus, tumuli conspicui sunt aliqui, aut si mavis ager Odini (Odens-Åker) ille, vbi Moshovitæ pridem, militari fato defuncti, humati sunt.

Fines denique vrbis nostræ tribus vicibus, ob adventantium civium copiam dilatati sunt. quo factum est, ut peripheria vrbis hujus insignem in modum adcreverit.

§. XII.

- N**omina RECTORUM scholæ Vloënsis invicem sibimet succedentium, hæc sunt:
1. Dn. *Simon Er. Froßerus*, A:o 1611. simul Rector & Pastor in Paldamo, deinceps pastor Vloensium.
  2. Dn. *Jeremias Matthiae*, Biörneburgensis, A:o 1621. postea pastor in Cronoby.
  3. Dn. *Ericus Montanus*, Aboënsis, pastor in Pyhäjoki, & ultima pastor in Jjo.
  4. Dn. *Paulus Marci Boom*, Arbogiâ Svecus, A:o 1632. postea pastor in NyCarleby, & A:o 1660. demum in Vasa.
  5. Dn. *Petrus Theodori*, Vloënsis A:o 1640.
  6. Dn. *Jacobus Teutschovius*, A:o 1647. postea facellanus in Calajoki.
  7. Mag. *Andreas Ulstadius*, A:o 1649. Pastor in Jjo A:o 1660.
  8. Dn. *Petrus Job. Hoffrenius*, A:o 1661. postea Ulstadii successor in Jjo.
  9. Mag. *Henricus Sacklinius*, simul facellanus & paedagogii rector ultimus vulgo habitus. A:o 1679. Vloæ piè exspiravit.
  10. Mag. *Olaus Lauræus*, huic muneri A:o 1681. admotus est, scholæ trivialis nostræ Rector fidelissimus. Vir, summae, in juventute regenda informandaque diligentiaæ suæ nomine, longe meritissimus, & post cineres etiamnum venerandus. Vloæ fatis piè & placide cessit.
  11. Mag. *Christophorus Alanus*, A:o 1690, deinceps pastor in Jjo.
  12. Mag. *Erius Wallenius*, A:o 1697. postea pastor in Calajoki.
  13. Mag. *Simon Forström*, Vloënsis, ab A:o 1710. ad annum 1727. hoc nomine & munere inclaruit, hodie pastor

G

&

& præpositus in Paldamo.

14. Mag. *Samuel Hornæus*, Boreæ Fennio, A:o 1727. spartam
hanc capessere cœpit, antea scholæ cathedralis Aboënsis
Lector extraordinarius, simul academizæ Aboënsis vice se-
cretarius, Consist. eccles. notarius & ecclesiæ Pema-
rensis pastor vicarius; muneri sibi commisso insignicūm
cura & laude hodie præst.

CON-RECTORES Scholæ Vloënsis fuere sequentes:

1. Mag. *Petrus Portinus*, A:o 1681. dein pastor regiminis,
& tandem pastor & præpositus in Pyhäjoki.
  2. Mag. *Laurentius Forbus*, A:o 1699. postea Pastor in Sji-
cajoki, vltimo vero pastor & præpositus in Kiemi, q-
ptime meritus.
  3. Mag. *Ericus Frosterus*, hunc locum occupavit A:o 1695.
hinc pastor in Pudasjervi. hodie vero pastor & præ-
positus in Kiemi, vir omnigenæ eruditionis laude ve-
nerabilis.
  4. Dn. *Christiernus Giffelkors*, A:o 1703, postea pastor re-
giminis, & deinceps pastor in Limingå.
  5. Mag. *Ericus Asplund*, A:o 1712 postmodum pastor in
Sæby Westmannorum.
  6. Mag. *Petrus Gerb. Hellberg*, A:o 1722. Con-Rector ordi-
natus, consobrinus meus amantissimus, honoratissimus.
jam pastor urbis Christinæ & Lappfieri vigilantissimus.
  7. Dn. *Andreas Cajanne*, A:o 1736. mense decembri in lo-
cum ejus subrogatus est.
- COLLEGARIUM* munere sequentes egregiè defuncti sunt.
1. Dn. *Andreas Mundocius*, Aboënsis, A:o 1650.
  2. Dn. *Henricus Theodori*, A:o 1651.
  3. Dn. *Andreas Matthesius*, A:o 1654. ad annum 1672.

4 Dn:

4. Dn. *Carolus Lithovius*, A:o 1672.
5. Dn. *Henricus Lithovius*, A:o 1678.
6. Dn. *Josephus Carlenius*, A:o 1679.
7. Dn. *Laurentius Vistadius*, A:o 1680. convictus fanatici-
smi, ne nocere posset, carceris, qvod cum orphano-
trophio conjunctum est, paedore & mœrore confectus
interiit Holmiæ A:o 1732.
8. Dn. *Carolus Malmsten*, A:o 1684.
9. Dn. *Johannes Vegelius*, Ilmolensis, A:o 1683. hinc pa-
stor in Pudasjervvi: postea facellanus in Pemar, &
dñiqve pastor & præp. in Tyrvvis.
10. Dn. *Simon Frosterus*, A:o 1682. postea facellanus in
Haukipudas.
11. Dn. *Andreas Humenius*, A:o 1682.
12. Dn. *Bartboldus Vhaët*, A:o 1688. dein pastor regiminis,
& ultimo past. & præp. in Ilmola, in comitiis Stock-
holm. obiit A:o 1723.
13. Dn. *Johannes Palmannus*, A:o 1693. postea facellanus
in Muhos.
14. Dn. *Laurentius Matilain*, A:o 1693.
15. Dn. *Johannes Hedraeus*, Anno 1694. Collega superior
ordinatus, post modum facellanus in Tyrnævvæ & Li-
mingå, quo munere adhuc diligenti cum cura fungi-
tur, licet, durante bello proximo, ærumnarum malo-
rumqve perpessione multā, valetudinis jacturam minimè
levem fecerit.
16. Dn. *Gabriel Lithovius*, A:o 1695. dein facellanus in Ca-
lajoki.
17. Dn. *Johannes Brax*, A:o 1699. Collega inferior con-
stitutus, deinde vero facellanus in Paldamå, tandem

- A:o 1736. pastor in Carlö. antequam autem munus pastore adiret, è vita migravit.
18. Dn. *Georgius Rajaleen*, jam facellanus Vloensis.
  19. Dn. *Gabriel Vesteen*, Collega extraordinarius.
  20. Dn. *Johannes Berger*, jam Sacellanus in Töffala.
  21. Dn. *Henricus Carlenius*, postea facellanus in Muhos.
  22. Dn. *Andreas Cajanus*, A:o 1724. Collega superior factus, nunc vero Con-Rectoris officio ibidem donatus, cuius ego paulo ante, superiorum arbitrio, statio ne locatus sum.
  23. Dn. *Laurentius Henricus Backmann*, A:o 1727. jam pastor Cajanaburgensis.

Series Præceptorum sive *APOLOGISTARUM* hæc est.

1. Dn. *Jacobus Lybeck*, postea facellanus in Kiemi.
  2. Dn. *Carolus Malmsten*, dein facellanus in Muhos.
  3. Dn. *Ericus Scarin*, V-Gothus, patre genitus *Erico Algozbi Scarin*, in gymnasio Scarense eloquentia Lectore.
  4. Dn. *Isaacus Biörnström*, A:o 1695. postea facellanus in Kiemi.
  5. Dn. *Christiernus Gisselkors*, A:o 1703. dein Con-Rector & tandem pastor in Limingå.
  6. Dn. *Georgius Rajaleen*, A:o 1708. dein facellanus Vloensis.
  7. Dn. *Samuel Keckmann*, A:o 1713.
  8. Mag. *Elajas Fellmann*, A:o 1723. dein Con-Rector Vänskis, jam vero ibidem Rector hodiernus.
  9. Dn. *Samuel Wacklin*, Vloensis, A:o 1729. non ita primus pastor arcis Aboënsis a R:a M:te constitutus.
  10. Dn. *Jacobus Elfving*, A:o 1731. modernus.
- Est illa VLOÆ vrbis, patriæ meæ, externa species,
eius-

eiusque forma regiminis hodierna cum civilis tum quo-
que ecclesiastica. Perscribere natales illius propositum
mihi fuit, quibus utrum opera pretium fecerim quid-
quam, non satis scio; neque si sciām, dicere ausim. Non
dubito fore multos, quibus levior & prope inanis vi-
debitur opera nostra: præsertim iis, quibus desipiunt
præalentia & ante oculos posita; quæ vero tempore &
loco remotiore posita sunt, præ ceteris arrident miri-
ficè. Verum cum sit illud non insolens, ut una sæpe
hora multorum annorum opus excidio atque ruinæ de-
dat, eademque nostræ vrbi vices perinde impendeant:
imo quæ jam sorbet animis nostris amœna facies, quia
prostet & ipsa se quotidie ingerit, eadem incendio & fa-
to hostili quocunq; destrui inopinato abolerique possit:
ut quid in rem siet, tempestive provideamus, & quæ suc-
cedet, non incuriosa priorum, posteritas in illo casu, um-
bram in cineribus aliquam habeat, quam in investigan-
do pristino flore & pulcritudine *SAMNII* sui sequatur,
formæ, situs & ædificiorum publicorum, quæ nunc sunt
lineamenta dare & ad posteros transmittere, ab officio
& pietate civis prorsus non alienum existimavi. Cete-
rorum memorabilium, quæ hujuscemodi dimensi nostri ratam
partem superant, ut puta ciuitatum œconomia, commer-
ciorum, redditum, opum nec non fatorum præcipuo-
rum vrbis nostræ historiam pleniorem V. D. alio tem-
po re tradituri. interim manum de tabula.

DEO Trinitati, in æternum, sit laus,
gloria & majestas!

SECTIO POSTERIOR,

*FRATRI suo germano, longe
dilectissimo.*

Communis in patriam amor & affectus, qvem mortibus SUPREMUM NUMEN insevit, patriæ bono, labores & pericula quæcunque subire, nostraqve ipsorum emolumenta seponere jubet. Ab illo instinctu naturali, lumen, qvod ad honestè agendum menti nostræ inditum est, neque dissentit, cum societatem neque gravorem ullam alicui esse debere præcipit, quam ea, quæ cum republica vnicuique nostrum fuerit. Caussam Ciceron adnectit: qvod complectatur illa reliquorum omnium, puta parentum, liberorum & cetera officia. Quam obrem à Sophocle non male comparatur navi, qua in columni, navigantes salvi sint: eadem vero fracta, universi pericliteruntur. Et id rectè qvidem. Quid enim post DEUM, carius ac jucundius genitali solo? certè patriæ casas detectas, easdemqve saepè illustriores, quam *Sixti V. Pontificis* illæ, nemo fastidit: tuguria, ex quibus pueri prodiere, montes atqve fluvios, quorum in vicinia educati fuere, multi sunt, qui cum mundi divitiis neque permutare velint. CÆSARES certè multi leguntur incunabulorum suorum locum sanctè adeò deperiisse, ut non assidue modò illic, religionis suæ pietatisqve testificandas caussa commigraverint, sed & domicilium imperii eodem transferre destinaverint. Tantorum exemplo nominum excitatum TEMET, FRATER dilectiss. natalis soli GENIUM, quo nil nobis conjunctius, absentem neque deminisse, præsens dissertatio satis indicat, quâ illustrandis patriæ memorabilibus, solertiam ingenii TUI adcommoda-

modare voluisti. Illud quod argumentum, sicut negare
nemo potest, difficillimæ indaginis, neque minoris elab-
orationis esse: ita civium nemini non grata audiet o-
pera TUA, quod domi natas fruges potius, quam pere-
grinas glandes domestico & cognato Iari, votivum do-
num obtuleris: porticus, forum, fana, judicia, convetudi-
nes & familiaritates VLOÆ nostræ, quam aliarum gen-
tium percensere malueris: quarum pompam rituum,
morum atque ædificiorum alii jam ante plus satis descri-
pserunt. Imo exteris etiam, præcipue verò illis, qui nisi
mundum, non aliam patriam agnoscunt, se nunqā non
probabit industria TUA, cum illa regione, quam Phœ-
bum lumine non illustrare aliquo opinati sunt, civilita-
tis vestigia, cogitatione & memoria digna plurima oc-
currere, animadverterint. Gratulor ego verò TIBI, a-
mantissime FRATER, candore & quo fratrem amore de-
cet, pulcherrimum industriae eruditionisqve specimen.
Calet animus mihi, fervescit cor, cum patro ruri, quod
non minorib⁹ adversitatib⁹, quam illecebris adolescentiam
TUAM exercuit, hanc grati animi remunerationem repen-
dis. Sint calida vota testes: Vive patriæ & penatibus so-
spes & felix quam diutissime: vive necessitudinibus & ce-
teris familiaritatibus, præcipue verò parentibus dulce so-
lamen & senectutis oblectamentum lavavissimum!

Scrib. Tyrnewæ die 4. Martii
A:o MDCCXXXVII.

Ita simplici mente, sed vera
fide precatur

PETRUS Joh. SNELLMANN.
Verbi D. Minister.

Lyc-Snistan

Til

Sin Högtärade f. BRODER!

Tå han sitt snilles förstling, om thes föblosstad VÄRÅ, för the
Lärda offrade.

Gå ha I fådt, min BRODR, ett åmne til then heder,

At framte thet, hwärpö I möda mången stund

Anlagt, ja hufvudbråt, och nättet utan blund,

Tå I var VÄRÅ Stad förswaren i Catheder.

Ett åmne finnrik nog, bwar i råit prydligt finnes,

Hur' Brodr nog öm och mohn om VÄRÅ warit har,

Tå han thes upkomst, flor, thes öden, alders dage,

Ed natt och liffigt mänd' os teckna nu til minnes.

Ehö af thetta wärck nu någon affrakt äger,

Kan ögonkenligt se, at Brodr sin lit eij spart,

Til pricka nämna op, hwad nånsin warit råt:

Hwad hedra Staden kan, ER slyt fördöjsamt säger.

Wäl ER min Broder liär, som redan har fådt smaks

Af Castals hufwa floss thes wüshets vätska Fön,

Wäl ER, ty Pallas self snart åmnar ER en lön,

Tå I bland Lärda få ER rum och ställe moka.

Öddlig åra wist, är ju then wärd at winna,

Som för sit Fosterland ej swett och pengar spar,

Hos esterveriden blir thes wärda pris ju qvar,

Ja, seliswa afwunden thet jamma mäst besinna.

Min Brodr, far therför' fort, ej lägs ER möda neder,

Tro fritt ER wärda lös man ej skal glömma bort,

ER wittra arbet blir i manna-minne wärt,

Som I framgjwrit hägn til hela VÄRÅ heder.

Ehj! EDEN lärer self Apollo wäl belöna

För EDEN digra wärck, som I med mycken råt

I hufset nu frambracht, och för ER stora slyt

Med Lager-Cranzen grön ER snalla hufvud kröna.

VÄRÅ den 9. Martii 1737.

Wålment lämnad af thes
tregnaste broder

NICOLAUS Joh. SNELLMANN.

Österbotninge.